

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către organizația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

FOSTA SECȚIA A PATRA

CAUZA IVANȚOC ȘI ALȚII c. MOLDOVEI ȘI RUSIEI

(Cererea nr. 23687/05)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

15 noiembrie 2011

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Ivanțoc și alții c. Moldovei și Rusiei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (SECȚIA a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Anatoly Kovler,

Ljiljana Mijović,

Päivi Hirvelä,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al SECȚiei*,

Deliberând la 10 octombrie 2011 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 23687/05) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de patru cetățeni ai Republicii Moldova, dl Andrei Ivanțoc, dl Tudor Popa, dna Eudochia Ivanțoc și dl Victor Petrov („reclamanți”) la 10 iunie 2005.

1. Reclamanții au fost reprezentați de către dl V. Nagacevski, un avocat din Chișinău, și dl V. Gribincea, care a acționat în numele organizației non-guvernamentale cu sediul la Chișinău „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul Republicii Moldova a fost reprezentat de către Agentul său, inițial dl V. Parlog, și apoi dl V. Grosu. Guvernul Federației Ruse a fost inițial reprezentat de către dl P. Laptev și dna V. Milinchuk, foști reprezentanți ai Federației Ruse la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, și ulterior de către reprezentantul său, dl G. Matyushkin.

Reclamanții au pretins că primii doi reclamanți au fost deținuți ilegal de la 8 iulie 2004 până la 2 și, respectiv, 4 iunie 2007, și că condițiile lor de detenție au reprezentat un tratament inuman și degradant, care a dus la încălcarea dreptului lor la respectarea vieții de familie. Ei au invocat articolele 3, 5, 8, 13 și 46 ale Convenției.

2. La 21 martie 2006, Curtea a decis să comunice Guvernelor pârâte cererea. Observațiile scrise cu privire la admisibilitate au fost depuse la 4 decembrie 2006 de către Guvernul Republicii Moldova, la 5 decembrie 2006 de către Guvernul Federației Ruse și la 17 iulie 2006 de către reclamanți. La 17 iulie 2006, observațiile au fost de asemenea depuse de către Guvernul României, căruia i s-a permis să intervină în cadrul procedurilor în conformitate cu articolul 36 § 1 al Convenției.

La 18 septembrie 2007, o Cameră a SECȚiei a Patra a decis să comunice părților intenția de a renunța la jurisdicția sa în favoarea Marii Camere în conformitate cu articolul 30 al Convenției.

La 4 decembrie 2007, ca urmare a obiecției Guvernului Federației Ruse, Camera a decis să nu renunțe la jurisdicția sa în favoarea Marii Camere.

La 30 septembrie 2008, Camera a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia (articolul 29 § 1 al Convenției).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

3. Reclamanții, Andrei Ivanțoc, Tudor Popa, Eudochia Ivanțoc și Victor Petrov, sunt cetățeni ai Republicii Moldova, care s-au născut în anul 1961, 1963, 1963 și, respectiv, 1988. Dl Ivanțoc deține de asemenea cetățenia României. La momentul depunerii cererii, primii doi reclamanți erau deținuți la Tiraspol și, respectiv, Hlinaia. Andrei Ivanțoc a fost eliberat la 2 iunie 2007, iar Tudor Popa la 4 iunie 2007. Al treilea reclamant este soția primului reclamant. Ea este șomeră și locuiește în Chișinău. Al patrulea reclamant este fiul celui de-al doilea reclamant. El este student și locuiește în Chișinău.

A. Cererea nr. 48787/99 și hotărârea Curții din 8 iulie 2004

4. Faptele care au stat la baza cererii nr. 48787/99, inclusiv conflictul armat transnistrean din anii 1991-1992 și perioada de până la sfârșitul anului 2003, au fost stabilite în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa v. Moldova and Russia* [GC], nr. 48787/99, §§ 28-183, ECHR 2004-VII.

5. Primul și al doilea reclamant au fost deținuți până la eliberarea lor, respectiv la 2 și 4 iunie 2007, în „Republica Moldovenească Nistreană” („RMN”).

6. La 9 decembrie 1993, primul și al doilea reclamant au fost judecați și condamnați de către „Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldovenești Nistrene” pentru comiterea mai multor infracțiuni, cum sunt omorul, distrugerea intenționată a bunurilor unei alte persoane, precum și folosirea neautorizată și furtul munițiilor și a substanțelor explozive. Ei au fost condamnați la 15 ani privațiune de libertate cu confiscarea bunurilor lor.

7. În anul 1999, primul și al doilea reclamant, precum și celelalte două persoane care au fost judecate și condamnate cu ei în anul 1993, și anume dl Ilie Ilașcu și dl Alexandru Leșco, au depus o cerere la Curte cu privire la, *inter alia*, detenția lor pe care o considerau ilegală și cu privire la condițiile lor de detenție.

8. Printr-o hotărâre din 8 iulie 2004, pe marginea cererii nr. 48787/99, Marea Cameră a Curții a constatat că atât Republica Moldova, cât și Federație Rusă, erau responsabile de actele de care s-au plâns reclamanții și a constatat că au avut loc violări ale diverselor articole ale Convenției (a se vedea mai jos paragraful 12).

9. În primul rând, Curtea a constatat că Guvernul Moldovei, unicul guvern legitim al Republicii Moldova conform dreptului internațional, nu-și exercita autoritatea asupra unei părți a teritoriului său, și anume asupra părții care se afla sub controlul efectiv al „Republicii Moldovenești Nistrene” (RMN). Totuși, în opinia Curții, Guvernul Republicii Moldova mai avea și obligația pozitivă conform articolului 1 al Convenției de a lua măsuri de ordin diplomatic, economic, juridic sau de alt gen, care îi stăteau în puteri și erau în conformitate cu dreptul internațional, pentru a asigura drepturile reclamanților garantate de Convenție (*Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa v. Moldova and Russia* [GC], nr. 48787/99, ECHR 2004-VII, §§ 330-331).

În continuare, Curtea a declarat că nu-i revenea ei să indice care măsuri trebuiau luate de către autorități pentru a se conforma obligațiilor lor și care măsuri erau cele mai

eficiente, însă aceasta trebuia să verifice dacă măsurile luate au fost corespunzătoare și suficiente în această cauză. În cazul unei omisiuni parțiale sau totale de a lua măsuri, sarcina Curții era să determine în ce măsură un efort minim era totuși posibil și dacă acesta trebuia întreprins. O astfel de sarcină era cu atât mai necesară cu cât era vorba de cauze în care se pretindea o încălcare a unor drepturi absolute, asemenea celor garantate de articolele 2 și 3 ale Convenției (ibid. § 334).

Curtea a notat că până în anul 2001, autoritățile Republicii Moldova au luat diverse măsuri cu scopul de a elibera reclamanții și că în rezultat, dl Ilașcu a fost eliberat în mai 2001. Ea consideră că chiar și după eliberarea dlui Ilașcu în luna mai 2001, Guvernul Republicii Moldova avea posibilitatea să întreprindă măsuri pentru a asigura respectarea drepturilor reclamanților garantate de Convenție. Ea a mai notat că negocierile cu privire la reglementarea conflictului transnistrean, în care Federația Rusă apărea ca stat garant, s-au desfășurat din anul 2001 fără menționarea situației reclamanților și fără ca autoritățile Republicii Moldova să ia vreo măsură sau să planifice luarea unei măsuri pentru a asigura realizarea drepturilor reclamanților prevăzute de Convenție, cu toate că Guvernul Republicii Moldova avea posibilitatea să întreprindă asemenea măsuri (ibid., §§ 350 și 351).

Prin urmare, Curtea a conchis că responsabilitatea Moldovei putea fi angajată în temeiul Convenției, ca urmare a omisiunii acesteia de a-și respecta obligațiile sale pozitive cu privire la faptele care au avut loc după luna mai a anului 2001 și care au fost denunțate de către reclamanți (ibid., § 352).

10. În ceea ce privește Federația Rusă, Curtea a constatat că toate faptele comise de soldații ruși cu privire la reclamanți înainte de ratificarea Convenției de către Federația Rusă, inclusiv transmiterea reclamanților regimului separatist transnistrean, în contextul colaborării autorităților Federației Ruse cu acest regim ilegal, erau de natură să angajeze responsabilitatea Federației Ruse pentru faptele acestui regim (ibid., § 385).

Întorcându-ne la faptul dacă această responsabilitate era încă angajată la momentul ratificării Convenției de către Federația Rusă, Curtea a constatat că „RMN”, formată în anii 1991-1992 cu sprijinul Federației Ruse, dotată cu organe ale puterii și cu o administrație proprie, continua să rămână „sub controlul efectiv sau cel puțin sub influența decisivă a Federației Ruse, și care, în orice caz, supraviețuiește datorită suportului militar, economic, financiar și politic oferit de către Federația Rusă” (ibid., § 392).

Prin urmare, Curtea a constatat că există o legătură continuă și neîntreruptă a responsabilității Federației Ruse față de soarta reclamanților, deoarece politica Federației Ruse de susținere și colaborare cu regimul separatist a continuat și după 5 mai 1998, data intrării în vigoare a Convenției în privința Federației Ruse, iar după această dată, Federația Rusă nu a făcut nici o încercare de a pune capăt situației reclamanților provocată de către exponenții săi și nu a luat măsuri pentru a împiedica încălcările care au fost comise după 5 mai 1998. Având în vedere aceste fapte, Curtea a considerat că este puțin important că, de la 5 mai 1998, exponenții Federației Ruse nu au participat direct la evenimentele denunțate în această cauză (ibid., § 393).

Curtea a constatat că reclamanții se aflau sub „jurisdicția” Federației Ruse în sensul articolului 1 al Convenției și responsabilitatea Federației Ruse a fost angajată cu privire la faptele denunțate de reclamanți (ibid., § 394).

11. Aplicând aceste concluzii (paragrafele 10 și 11 de mai sus) la violările pretinse ale Convenției, Curtea a constatat următoarele în privința reclamanților Andrei Ivanțoc și Tudor Popa¹:

i) că detenția lor a fost contrară articolului 5 § 1 (a) al Convenției, că această violare avea un caracter continuu (§ 463), deoarece reclamanții se aflau încă în detenție, și că comportamentul care reprezintă o violare a acestei prevederi era imputabil atât Federației Ruse de la 5 mai 1998, cât și Republicii Moldova din mai 2001 (§ 464);

ii) orice continuare a detenției ilegale și arbitrară a reclamanților, în mod cert ar avea drept rezultat prelungirea gravă a violării articolului 5 al Convenției constatată de către Curte și încălcarea de către statele pârâte a obligației lor prevăzute de articolul 46 § 1 al Convenției de a se conforma hotărârilor Curții, în care s-a indicat că „statele pârâte trebuie să întreprindă toate măsurile pentru a pune capăt detenției arbitrară a reclamanților care continuau să fie deținuți și să asigure eliberarea lor imediată” (§ 490);

iii) că persecutarea, maltratarea și restricțiile la care a fost supus dl Ivanțoc în detenție a reprezentat „tortura” în sensul articolului 3 al Convenției (§§ 444-447), că Federația Rusă era responsabilă pentru tratamentul la care a fost supus dl Ivanțoc de la 5 mai 1998, și că Republica Moldova era responsabilă pentru acest tratament începând cu luna mai 2001 (§ 449).

iv) că condițiile grele de detenție experimentate de către dl Popa ar putea fi calificate ca tratament inuman și degradant în sensul articolului 3 al Convenției (§ 452), că Federația Rusă era responsabilă de această violare de la 5 mai 1998, și că Republica Moldova era responsabilă de această violare începând cu luna mai 2001 (§ 454).

12. În ceea ce privește aplicarea articolului 41 al Convenției, Curtea a obligat Federația Rusă și Republica Moldova să plătească fiecărui reclamant suma de 190,000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material și moral, și a acordat suma totală de EUR 17,036 cu titlu de costuri și cheltuieli.

B. Responsabilitatea statelor pârâte în conformitate cu articolul 1 al Convenției după 8 iulie 2004

13. Reclamanții s-au referit la un șir de fapte legate de responsabilitatea statelor pârâte în conformitate cu articolul 1 al Convenției după 8 iulie 2004, data la care a fost pronunțată hotărârea în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*.

1. Faptele expuse de către reclamanți

14. Reclamanții au prezentat următoarele informații cu privire la, pe de o parte, relațiile dintre Republica Moldova, „RMN” și Federația Rusă referitoare la reclamanți și, pe de altă parte, sprijinul care se pretinde că Federația Rusă îl acordă „RMN”.

15. La 8 iulie 2004, Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova a emis un comunicat de presă în care și-a exprimat regretul față de tergiversarea de către Federația Rusă a retragerii trupelor sale de pe teritoriul Republicii Moldova, încălcând astfel deciziile adoptate la Summit-ul OSCE de la Istanbul din noiembrie 1999.

¹ Numele reclamantului la data pronunțării hotărârii la 8 iulie 2004 era Petrov-Popa

16. La 9 iulie 2004, „Ministerul de Externe al RMN” a emis o declarație de presă prin care a acuzat Curtea Europeană pentru Drepturile Omului de pronunțarea unei hotărâri superficiale și tendențioase în cauza *Ilascu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa v. Moldova and Russia* și a confirmat că eliberarea anticipată a reclamanților era imposibilă.

17. Situația reclamanților nu a fost discutată în cadrul vizitei în Federația Rusă a Ministrului Afacerilor Externe al Republicii Moldova în perioada 13 - 14 iulie 2004, cu toate că ministrul moldovean s-a întâlnit cu dl Lavrov, Ministrul rus de Externe, și dl Kozak, Șeful administrației Guvernului rus.

18. La 1 august 2004, Republica Moldova a interzis importul și exportul mărfurilor din/în „RMN”.

19. Reclamanții au prezentat următoarele informații cu privire la suportul politic care se pretinde că este acordat de Federația Rusă a.n „RMN”:

- la 3 august 2004, primul vice-ministru al afacerilor externe al Federației Ruse s-a întâlnit la Moscova cu „Șeful autorității transnistrene responsabile pentru afacerile externe”;

- la 1 septembrie 2004, agenția de presă a „RMN”, Olvia Press, a publicat informații, potrivit cărora Președintele în exercițiu al Dumei și alți opt lideri ai câtorva regiuni administrative ale Federației Ruse l-au felicitat pe liderul „RMN” cu ocazia aniversării a 14 ani de la crearea „RMN”;

- la 15 decembrie 2004, noul ambasador al Federației Ruse în Republica Moldova a mers la Tiraspol, unde s-a întâlnit cu „Președintele”, „Ministrul Afacerilor Externe” și „conducerea Sovietului Suprem al RMN”.

- la 8 februarie 2005, un grup din partea Dumei de Stat s-a întâlnit cu „Ministrul Afacerilor Externe al RMN” la Tiraspol. Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova și-a exprimat indignarea față de această vizită și față de atitudinea generală exprimată în diverse cercuri guvernamentale ruse față de regiunea transnistreană;

- la 5 martie 2005, ambasadorul Federației Ruse în Republica Moldova a mers la Tiraspol, unde s-a întâlnit cu „Președintele RMN”.

- la 5 aprilie 2005, primul vice ministru de externe al Federației Ruse s-a întâlnit la Moscova cu „Șeful autorității transnistrene responsabile pentru afacerile externe”;

- în aprilie 2005, „Academia pentru Securitate, Apărare și Supremația Legii”, o asociație creată la inițiativa Consiliului de Securitate al Federației Ruse, a acordat „Președintelui RMN” Ordinul lui Petru cel Mare pentru contribuția sa personală în dezvoltarea și consolidarea Federației Ruse;

- la 31 august 2005, agenția transnistreană de știri „Olvia Press” a anunțat că primarul Moscovei și liderii mai multor regiuni ale Federației Ruse l-au felicitat pe „Președintele RMN” cu ocazia celebrării a 15 ani de la crearea „RMN”;

- la 1 septembrie 2005, la o întrunire care a avut loc la Tiraspol, liderul fracțiunii parlamentare a Partidului Liberal Democrat din Duma de Stat a Federației Ruse, Alexei Mitrofanov, a transmis felicitări poporului Transnistriei din partea vice președintelui Dumei cu aceeași ocazie și a declarat că Federația Rusă și economia acesteia vor fi prezente pentru totdeauna în „RMN”;

- între 11 și 13 octombrie 2005, o delegație compusă din înalți oficiali ai Federației Ruse condusă de dl Iurii Zubacov, vice secretar al Consiliului de Securitate al Federației Ruse, a vizitat „RMN” și s-a întâlnit cu „Președintele RMN”;

- la 1 februarie 2006, „șeful departamentului pentru relații externe al RMN” a fost primit la Ministerul Afacerilor Externe al Federației Ruse;

- la 5 mai 2006, Ministrul Afacerilor Externe al Federației Ruse s-a întâlnit cu „Președintele Transnistriei”. Potrivit Olvia Press, ei au discutat despre modalitatea de menținere a prezenței militare ruse în regiune;

- la 31 mai 2006, „Președintele RMN”, dl Smirnov, a declarat că în septembrie 2006 ar putea avea loc un referendum cu privire la viitorul Transnistriei și că oficialii ruși susțineau această idee;

- potrivit Olvia Press, la 31 mai 2006, dl S. Ivanov, Ministrul Apărării al Federației Ruse, a declarat că trupele militare ruse vor rămâne în Transnistria până la reglementarea definitivă a conflictului transnistrean;

- între 21 și 23 iunie 2006, o delegație oficială rusă condusă de coonsilierul Primului-ministru al Federației Ruse a vizitat Chișinău și Tiraspol și a discutat chestiunile care se referă la probleme sociale și implementarea acordului semnat dintre Federația Rusă și „RMN” la 23 martie 2006;

- la 18 iulie 2006, Reprezentantul Permanent al Federației Ruse la Consiliul Permanent al OSCE a făcut o declarație prin care și-a exprimat sprijinul față de organizarea referendumului în „RMN”;

- la 17 septembrie 2006, în „RMN” a avut loc referendum la care au participat 76.8% din transnistreni cu drept de vot, 94.2% dintre care au votat în favoarea independenței „RMN” și aderării acesteia la Federația Rusă;

- între 11 și 12 octombrie 2006, un reprezentant al Ministerului Afacerilor Externe al Federației Ruse a vizitat Moldova și „RMN”, unde s-a întâlnit cu „Președintele RMN”.

20. În continuare, reclamanții au prezentat următoarele informații care se referă la relațiile economice dintre Federația Rusă și „RMN”:

- la 8 și 9 septembrie 2004, o delegație din partea Camerei de Comerț a Federației Ruse a mers la Tiraspol pentru o vizită de afaceri; capitalul rus joacă un rol important în privatizarea întreprinderilor transnistrene și o filială a Camerei de Comerț și Industrie a Federației Ruse a fost deschisă în „RMN”;

- la 18 februarie 2006, în răspuns la „creșterea tensiunii în privința Transnistriei”, Duma de Stat a adoptat o declarație, prin care a recomandat Guvernului și agenților economici ruși să examineze posibilitatea de a refuza importul producției alcoolice din Republica Moldova (cu excepția Transnistriei), de a furniza petrolul și gazul la prețuri mondiale (cu excepția Transnistriei) și de a introduce regim de viză pentru cetățenii Republicii Moldova (cu excepția Transnistriei);

- la 4 martie 2006, ca urmare a noii politici adoptate de Ucraina, potrivit căreia toate bunurile exportate din „RMN” trebuie mai întâi să treacă controlul vamal al autorităților moldovenești, Ministerul Afacerilor Externe al Federației Ruse a protestat împotriva noului regim de export introdus de Republica Moldova și Ucraina și a cerut revizuirea acestuia;

- la 4 martie 2006, Duma a cerut Primului-ministru să o informeze despre măsurile întreprinse de Guvern ca urmare a declarației din 18 februarie 2006. Primul-ministru a explicat că Guvernul examinează posibilitățile de a introduce bariere tehnice pentru importul producției alcoolice din Republica Moldova (cu excepția Transnistriei). De asemenea, acesta a menționat că Guvernul planifica să ceară Republicii Moldova să-și plătească datoriile sale istorice în sumă de USD 1,000 milioane pentru gazul furnizat. În final, dl

Fradcov a notat că chestiunea introducerii vizelor pentru cetățenii Republicii Moldova (cu excepția celor din Transnistria) trebuie examinată din perspectiva rolului Federației Ruse în regiune;

- la 7 martie 2006, un grup de experți ruși a mers în Transnistria pentru a examina regimul de export introdus la 3 martie 2006. În cadrul vizitei a fost discutată de asemenea mărimea ajutorului financiar rus acordat către „RMN”;

- la 23 mai 2006, „Președintele RMN” și vice Prim-ministru al Federației Ruse A. Jukov au semnat un acord care prevedea posibilitatea stabilirii unei colaborări directe între „RMN” și partenerii ruși în domeniul ocrotirii sănătății și în domeniul bancar;

- din 27 martie 2006, Federația Rusă a început să interzică importul producției alcoolice fabricate în Republica Moldova, în ciuda cererilor periodice ale autorităților moldovenești de a revizui această măsură;

- la 26 aprilie 2006, „RMN” a primit suma de 280 milioane de ruble rusești în calitate de ajutor financiar din partea unui fond înființat de regiunea Krasnodar al Federației Ruse;

- din martie 2006, întreprinderea de cale ferată a Republicii Moldova a decis să evite transportul feroviar prin Transnistria, fapt care a dus la întârzieri ale trenurilor care călătoreau spre Federația Rusă. În consecință, partenerul rus a decis ca începând cu 1 noiembrie 2006 să anuleze unul din cele trei trenuri care călătorea din Republica Moldova spre Moscova.

2. Faptele prezentate de către Guvernul Republicii Moldova

21. Guvernul Republicii Moldova consideră că responsabilitatea Federației Ruse în baza Convenției a continuat să fie angajată, având în vedere că aceasta acorda sprijinul său regimului transnistrean și își menținea trupele sale pe teritoriul Republicii Moldova, cu încălcarea dreptului internațional, a Declarațiilor de la Summitul OSCE de la Istanbul (1999) și Porto (2002) (a se vedea de asemenea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, hotărârea citată mai sus, §§ 124, 354 și 387), și a Legii nr. 173-VI din 22 iulie 2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria), care prevedea evacuarea integrală, urgentă și transparentă de către Federația Rusă a armamentului și trupelor sale militare din Transnistria.

22. Guvernul a mai declarat că a întreprins toate măsurile de care dispunea pentru a asigura eliberarea reclamanților. Acesta s-a referit la numeroasele măsuri luate cu scopul de a executa hotărârea Curții în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, și a declarat că aceste măsuri erau continuu aduse la cunoștința Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei în cadrul ședințelor acestuia, care aveau drept scop monitorizarea executării hotărârii de mai-sus.

23. Printre aceste măsuri, Guvernul s-a referit la următoarele:

- printr-o scrisoare din 22 august 2005 adresată Președintelui Comitetului Internațional al Crucii Roșii (CICR), dl Jakob Kellenberger, Ministrul Afacerilor Externe al Republicii Moldova a solicitat CICR să intervină în fața autorităților rusești pentru a obține eliberarea reclamanților;

- la 25 august 2005, Ministrul Reintegrării al Republicii Moldova a expediat o scrisoare către șeful Misiunii OSCE în Moldova, solicitând sporirea eforturilor întreprinse de către OSCE pentru a asigura eliberarea reclamanților. În aceeași perioadă, Ministrul de asemenea a expediat o scrisoare Reprezentantului Transnistriei responsabil pentru

reglementarea conflictului transnistrean, solicitându-i să permită colaboratorilor medicali ai Republicii Moldova să examineze starea de sănătate a reclamanților deținuți;

- la 28 august 2005, autoritățile Republicii Moldova au expediat o scrisoare către „Ministrul Afacerilor Externe al RMN”, solicitându-i eliberarea reclamanților, însă în zadar;

- la 20 septembrie 2005, Avocatul Parlamentar al Republicii Moldova, dl Iurii Perevoznic, a expediat o scrisoare colegului său rus, dl Vladimir Lukin, solicitându-i să facă uz de autoritatea și competența sa pentru a obține eliberarea reclamanților. La 22 februarie 2006, succesorul său a expediat o scrisoare similară Avocatului Parlamentar al Federației Ruse;

- în februarie 2006, Ministrul Reintegrării al Republicii Moldova, dl Șova, a expediat o scrisoare Ambasadorului Rusiei pentru Misiuni Speciale în cadrul Ministerului Afacerilor Externe al Federației Ruse, dl Nesterushkin, și Reprezentantului Transnistriei responsabil pentru reglementarea conflictului transnistrean, dl Litskay, solicitându-le colaborarea în vederea asigurării eliberării reclamanților;

- la 9 februarie 2005, Președintele Parlamentului Republicii Moldova, dna Ostapciuc, a expediat o scrisoare similară colegului său rus, dl Gryzlov;

- de asemenea, autoritățile Republicii Moldova au abordat în mod regulat chestiunea eliberării reclamanților în fața Consiliului Permanent al OSCE;

- în afara de aceasta, Ministrul Afacerilor Externe al Republicii Moldova a expediat o circulară tuturor misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova, și le-a însărcinat să facă uz de toate contactele diplomatice posibile pe care le aveau peste hotare pentru a obține eliberarea reclamanților;

- Președintele Republicii Moldova, dl Voronin, a abordat această chestiune nu doar cu Președinții Federației Ruse și a Ucrainei, dar de asemenea cu structurile NATO în anul 2005;

- ca urmare a pronunțării hotărârii *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, a avut loc o schimbare în practica judiciară a Republicii Moldova, și anume, instanțele judecătorești au început să acorde despăgubiri pentru acțiunile ilegale comise de către administrația transnistreană. Spre exemplu, într-o hotărâre pronunțată la 21 octombrie 2004, menținută ulterior de către Curtea Supremă a Republicii Moldova, Judecătoria Orhei a acordat unei persoane despăgubiri cu titlu de prejudiciu moral pentru detenția ilegală a acesteia în regiunea transnistreană. Suma despăgubirii a fost plătită de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

24. În continuare, Guvernul Republicii Moldova s-a referit la evoluția relațiilor între Republica Moldova și Federația Rusă după pronunțarea hotărârii în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*.

25. Acesta a declarat că, după refuzul Președintelui Republicii Moldova de a semna Memorandum Kozak, negocierile dintre Republica Moldova pe de o parte, și Rusia și Transnistria pe de altă parte, au ajuns într-un impas (a se vedea mai jos paragraful 59 cu referințele ulterioare).

26. În afara de aceasta, după anul 2004, relațiile dintre Federația Rusă și Transnistria la nivel politic, militar și economic s-au îmbunătățit și mai mult.

27. De asemenea, Guvernul s-a referit în această privință la un Studiu realizat în anul 2006 de către Baroul de Avocați al statului New York, „Dezghetarea unui conflict înghețat: aspecte juridice ale crizei separatiste din Moldova”, care a atras atenția asupra

activităților Rusiei în Transnistria, „inclusiv intervenția armatei sale a 14ea în numele separatiștilor, ajutorul militar continuu acordat Republicii Moldovenești Nistrene („RMN”), sprijinul economic acordat RMN, și utilizarea efectivă în folosul RMN a energiei electrice și a altor pârgii de putere împotriva Moldovei”, și care conchide că „Rusia a susținut în mod ilegal viabilitatea RMN și a făcut reintegrarea practic imposibil de realizat”.

28. Prezența trupelor rusești pe teritoriul Moldovei, în partea transnistreană a acesteia, a reprezentat o formă de susținere politică și militară a regimului transnistrean.

Autoritățile Republicii Moldova au abordat regulat în relațiile sale cu Federația Rusă chestiunea staționării ilegale a trupelor militare ruse pe teritoriul Republicii Moldova. Cu toate acestea, Federația Rusă nu a întreprins măsuri necesare pentru a asigura o evacuare completă a trupelor sale. Mai mult, Rusia a refuzat să semneze o declarație cu privire la stabilitate propusă de către Republica Moldova în cadrul Summitului OSCE de la Sofia în decembrie 2004.

29. În anul 2005, Parlamentul Republicii Moldova a făcut o declarație publică, prin care a chemat Federația Rusă să evacueze trupele și munițiile sale de pe teritoriul Republicii Moldova, deoarece scopul acordului de încetare a focului semnat dintre Republica Moldova și Federația Rusă a fost atins.

30. Potrivit Guvernului Republicii Moldova, Federația Rusă și-a asumat din nou angajamentul în cadrul OSCE de a-și evacua trupele din partea transnistreană a Republicii Moldovei până la 31 decembrie 2006, însă din nou a eșuat să-și îndeplinească obligațiunile.

31. Guvernul Republicii Moldova a declarat că Federația Rusă continuă să exercite presiune economică asupra Moldovei, având un tratament preferențial față de regiunea transnistreană.

Spre exemplu, autoritățile ruse au mărit prețul la gazul natural exportat în Moldova, fixând în același timp un preț mic pentru regiunea transnistreană. Începând cu 2005, Federația Rusă a stopat, sub pretexte false, importul de carne, vin, fructe și legume din Republica Moldova, cu încălcarea reglementărilor OMC și a acordului de comerț liber dintre Republica Moldova și Federația Rusă.

În același timp, Federația Rusă a oferit asistență tehnică și financiară pentru diferite proiecte inițiate de către administrația transnistreană, spre exemplu pentru un proiect care se referă la căile ferate inițiat în iunie 2005.

32. Guvernul Republicii Moldova a mai declarat că Federația Rusă a stat în spatele deciziei administrației transnistrene de a interzice utilizarea grafiei latine în școlile din Transnistria și de a împiedica accesul fermierilor la loturile lor de pământ, situate în satele aflate după zona de încetare a focului.

33. În ceea ce privește sprijinul politic rus acordat Transnistriei, Guvernul Republicii Moldova a atras atenția, *inter alia*, asupra declarației Dumei ruse, potrivit căreia codul electoral al Transnistriei era în conformitate cu legislația rusă și standardele europene în domeniu, asupra declarației făcute în octombrie 2005 de către ambasadorul Rusiei în Republica Moldova în cadrul celebrării aniversării zilei orașului Tiraspol, în care el a declarat că „Tiraspol a fost și rămâne a fi o parte integrantă a Rusiei de sud și a istoriei Rusiei”, și asupra declarației Ministerului Afacerilor Externe rus din 2 iunie 2006 cu privire la dreptul fostelor republici sovietice la autodeterminare.

3. Guvernul Federației Ruse

34. Guvernul Federației Ruse nu a comentat aceste declarații.

C. Detenția reclamanților Andrei Ivanțoc și Tudor Popa după 8 iulie 2004

35. Reclamanții s-au referit la un șir de fapte legate de condițiile în care dl Ivanțoc și dl Popa au fost deținuți începând cu 8 iulie 2004, data la care a fost pronunțată hotărârea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, și până la eliberarea lor la data expirării termenului de detenție în iunie 2007, precum și efectele acestora asupra vieții de familie a reclamanților:

1. Detenția reclamanților

36. La 21 iulie 2005, „Sovietul Suprem al RMN” a decretat amnistia generală. Potrivit punctului 10 al acestui decret, termenul de închisoare pentru persoanele condamnate pentru o perioadă mai mare de 6 ani pentru crime comise cu intenție a fost redusă cu o treime. La 10 octombrie 2005, dl Gribincea a expediat o scrisoare „Ministrului Justiției al RMN”, solicitând o interpretare a faptului dacă decretul privind amnistia din 21 iulie 2005 era aplicabilă reclamanților, și dacă da, când și în ce circumstanțe reclamanții vor fi eliberați.

La 10 aprilie 2006, „Ministrul Justiției al RMN” l-a informat pe dl Gribincea că nu poate să răspundă la întrebările acestuia și nici să corespundă cu el, deoarece dl Gribincea nu ar avea dreptul să reprezinte persoane pe teritoriul „RMN”.

37. După pronunțarea hotărârii Curții din 08 iulie 2004, în condițiile de detenție ale reclamanților nu au intervenit schimbări.

38. Andrei Ivanțoc și Tudor Popa erau deținuți în condiții de detenție solitară. Nicio explicație nu a fost oferită vreodată cu privire la regimul și condițiile lor de detenție.

39. Dl Popa a fost deținut la închisoarea de la Hlinaia până la eliberarea sa și a fost plasat în sectorul cu prizonierii condamnați la moarte. În interiorul celei sale era instalată o cușcă metalică de aceleași dimensiuni ca și celula, care avea în jur de 8 metri pătrați, în interiorul cuștii se afla un pat de metal și o masă.

Dl Ivanțoc a fost deținut în închisoarea nr. 2 din Tiraspol, într-o celulă de aproximativ 16 m.p.

40. Reclamanții petreceau 23 de ore pe zi în celulele lor, în care nu era lumină naturală. Accesul luminii naturale era blocat de jante speciale, care de asemenea îi împiedicau să se uite afară.

41. Ambilor reclamanți le era permisă o plimbare de o oră pe zi într-o curte închisă; nici un alt prizonier nu se putea plimba în același timp. Din curte reclamanții puteau vedea doar cerul și 4 pereți foarte înalți. Reclamanții nu aveau accesul la sala de gimnastică sau alte facilități similare.

Reclamanții puteau face duș odată pe săptămână. Pe timp de vară, apa caldă nu era. În iarna anului 2004-2005, în închisoarea nr. 2 din Tiraspol, apa rece nu era, și Andrei Ivanțoc făcea baie doar cu apa fierbinte.

42. Celulele nu erau niciodată încălzite. Spre deosebire de dl Popa, dlui Ivanțoc i s-a permis să primească de la familia sa un reșou electric. De asemenea, lui i s-a permis să zidească un perete mic pentru a separa veceul de restul celei sale.

43. Dl Ivanțoc avea probleme cu ficatul, iar dl Popa suferea de tuberculoză. Ei nu au beneficiat de un tratament adecvat pentru bolile de care sufereau, și nici nu li se acorda hrană corespunzătoare prescrisă de medici. Le era interzis de asemenea să primească medicamente de la rudele lor.

Reclamanților nu le era permis să fie vizitați de medicii din închisoare. Ei au fost examinați de medicii din Chișinău la solicitarea Misiunii OSCE de la Chișinău. Asemenea solicitări erau de obicei examinate timp de o săptămână. În martie 2005, reclamanții au fost examinați de către medicii de la Crucea Roșie, iar dl Popa a fost ulterior examinat de către un dentist.

44. Lui Andrei Ivanțoc i se permiteau patru vizite de scurtă durată (de două ore) și două vizite de lungă durată (trei zile) pe an. Totuși, soția acestuia a fost unica persoană căreia i s-a permis să-l viziteze.

45. Lui Tudor Popa i se permiteau patru vizite scurte pe an (de două ore). În anul 2004 și 2005, doar sora acestuia, Raisa Camenschi, l-a vizitat. Un paznic vorbitor de limbă română era prezent la toate vizitele.

46. În ultimii patru ani ai detenției sale, dlui Popa nu i s-au permis vizite de lungă durată. Nicio explicație nu a fost oferită pentru acest refuz.

47. Vizite de scurtă durată erau de obicei oferite în aceeași zi în care era făcută solicitarea. Acestea aveau loc într-o cameră specială. Reclamanții erau separați de vizitatori printr-o fereastră și discuția avea loc prin telefon. Solicitățile pentru vizite de lungă durată trebuiau depuse la administrația închisorii cel puțin cu o lună înainte de data pentru care erau solicitate.

48. Dlui Ivanțoc i s-a permis să primească colete în fiecare lună. Aceste colete conțineau hrană specială dietetică pe care reclamantul și-o prepara singur.

49. Dlui Popa nu i se permitea să primească colete în fiecare lună, după cum prevede legea. Din acest motiv, hrana specială de care avea nevoie îi era adusă de către sora acestuia în timpul vizitelor de scurtă durată. Totuși, lui nu i se permitea să primească hrana crudă, cum ar fi cartofi, ouă sau paste și nu i se permitea să prepare singur mâncarea.

50. Lui Tudor Popa nu i se permitea să primească ziare publicate în limba română. Nici lui Tudor Popa și nici lui Andrei Ivanțoc nu li se permitea să scrie familiilor lor în limba română, cu grafia latină, cu toate că unii membri ai familiilor lor nu puteau citi grafia chirilică. Lui Tudor Popa nu i se permitea să primească ziare publicate în limba română.

51. Nici dlui Ivanțoc și nici dlui Popa nu li se permitea să poarte convorbiri telefonice, prevăzute de lege. De asemenea lor nu li se permitea să aibă întrevederi cu avocații lor.

52. Tudor Popa avea televizor în celula sa, dar el avea acces doar la posturi de televiziune transnistrene. Lui Andrei Ivanțoc i s-a permis să aibă doar un aparat radio în celula sa.

53. Toate lucrurile pe care deținuții le primeau de la familiile lor în timpul perioadei de detenție (televizoare, radiouri, frigidere, etc) după eliberarea lor rămâneau la închisoare.

2. Relațiile dintre cei doi reclamanți deținuți și ceilalți doi reclamanți

54. Andrei și Eudochia Ivanțoc nu aveau copii. Cel mai apropiat membru de familie al dnei Eudochia era soțul ei, care a fost deținut timp de 13 ani până la eliberarea acestuia în

anul 2007. La momentul depunerii acestei cereri la Curte, ea avea permisiunea să-și viziteze soțul doar o dată la două luni, când i se permiteau vizite de scurtă durată. Ea petrecea maximum trei zile pe an cu soțul său. De fiecare dată când soțul său avea probleme de sănătate, îi era interzisă întrevederea cu el. Ea a aflat despre problemele lui de sănătate din ziare.

55. Lui Victor Petrov i se refuza continuu să-și viziteze tatăl fără prezența unei persoane majore, pe motiv că el era minor și nu avea acte de identitate.

56. În perioada între anul 2004 și eliberarea tatălui său în iunie 2007, Victor Petrov și-a văzut tatăl doar de două ori, ultima dată în martie 2004. În această perioadă, lui nu i s-a permis să corespundeze cu tatăl său în grafia latină, cu toate că el nu cunoștea grafia chirilică.

57. Până la eliberarea tatălui său, și pentru o perioadă de trei ani, el a locuit fără mama sa, care, din cauza dificultăților financiare, a fost nevoită să plece peste hotare la muncă. În această perioadă, el a avut grijă de unul singur de sora sa mai mica.

D. Rapoarte și informații de la instituțiile internaționale cu privire la situația din Transnistria în perioada de după pronunțarea hotărârii *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*

58. Informații detaliate cu privire la Transnistria (retragerea armatei ruse, evoluțiile politice, relațiile dintre Transnistria, pe de o parte, și Federația Rusă și Republica Moldova, pe de altă parte) în perioada de după pronunțarea hotărârii *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa* sunt descrise în hotărârea *Catan and Others v. Moldova and Russia* (dec.), nr. 43370/04, 8252/05 și 18454/06, 15 iunie 2010, §§ 34-41 și §§ 63-72.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNAȚIONALĂ RELEVANTĂ

A. Rezoluțiile Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco și Petrov-Popa v. Moldova și Rusia*, nr. 48787/99

59. Comitetul de Miniștri (CM) a adoptat până acum cinci rezoluții intermediare în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*: la 22 aprilie 2005, 13 iulie 2005, 1 martie 2006, 10 mai 2006 și 12 iulie 2007.

60. În Rezoluția Intermediară din 22 aprilie 2005, CM „solicită autorităților ruse să contribuie în regim de urgență la executarea hotărârii Curții”, și „invită autoritățile Republicii Moldova să continue eforturile depuse pentru eliberarea celor doi reclamanți care se mai află în detenție”.

61. În Rezoluția adoptată la 13 iulie 2005, CM a luat în considerație informația oferită de către Guvernul Republicii Moldova în privința măsurilor întreprinse în vederea executării hotărârii și „a încurajat autoritățile Republicii Moldova să continue eforturile sale menite să pună capăt detenției reclamanților și să asigure eliberarea lor imediată.”

În continuare, acesta a declarat că de la ultima Rezoluția din 22 aprilie 2005, „autoritățile ruse au contestat din nou valabilitatea hotărârii și insistă că au executat în întregime hotărârea prin faptul că au plătit satisfacția echitabilă acordată”. El a notat că autoritățile ruse „nu au oferit informații noi cu privire la eventualele măsuri pe care le-au

întreprins pentru a asigura eliberarea reclamanților care continuă să se afle în detenție”. De asemenea, CM a declarat că „prelungirea excesivă a detenției ilegale și arbitrare a [reclamanților] este o omisiune de a îndeplini cerințele hotărârii Curții”. Acesta a decis „să reia examinarea acestei cauze la fiecare ședință a sa până la eliberarea reclamanților.”

Federația Rusă nu a participat la elaborarea acestei rezoluții intermediare și s-a opus adoptării acesteia. Mai mult, chiar înainte de adoptarea rezoluției, Reprezentantul Permanent al Federației Ruse a declarat că autoritățile sale nu vor participa la implementarea acesteia.

62. În a treia Rezoluție la acest subiect, din martie 2006, CM a încurajat autoritățile Republicii Moldova să întreprindă în continuare măsuri menite să pună capăt detenției arbitrare a reclamanților, care continuă să se afle în detenție, și să asigure eliberarea lor imediată; și au îndemnat insistent autoritățile ruse să examineze activ toate căile efective care ar putea pune capăt detenției arbitrare a reclamanților, care continuă să se afle în detenție, și să asigure eliberarea lor imediată; și a insistat ca rezultatele cerute prin hotărârea Curții să fie atinse fără întârziere.

63. În a patra Rezoluție Intermediară adoptată la 10 mai 2006, CM a declarat:

„Fiind adânc îngrijorată de detenția continuă a celor doi reclamanți, dl Ivanțoc și dl Petrov-Popa, și subliniind faptul că prelungirea excesivă a detenției lor ilegale și arbitrare nu corespunde cerințelor hotărârii Curții și obligației impuse de articolul 46, paragraful 1, al Convenției;

Observând că autoritățile Republicii Moldova au informat în mod regulat Comitetul despre măsurile luate în vederea asigurării eliberării reclamanților;

Regretând profund faptul că autoritățile Federației Ruse nu au luat în mod activ toate măsurile efective pentru a se conforma hotărârii Curții, în ciuda cererilor succesive ale Comitetului² parvenite în acest sens;

Încurajează autoritățile Republicii Moldova să continue eforturile sale menite să pună capăt detenției arbitrare continue a reclamanților și să asigure eliberarea lor imediată;

Declară decizia Comitetului de a asigura, cu toate măsurile de care dispune organizația, respectarea de către Federația Rusă a obligațiilor sale care rezultă din această hotărâre;

Cheamă autoritățile statelor membre să ia toate măsurile necesare în acest sens.”

64. Ca urmare a adoptării Rezoluției a patra de mai-sus, statele pârâte au continuat, ca și în trecut, să prezinte în mod regulat Comitetului de Miniștri observațiile sale privind măsurile luate în vederea asigurării eliberării reclamanților care se mai află în detenție, după cum reiese dintr-un document de informare emis de Comitetul de Miniștri la 29 iunie 2006 (CM/Inf/DH/(2006)17 rev33).

Republica Moldova a declarat că Federația Rusă dispunea de pârghii pentru a influența „autoritățile transnistrene”.

Ca urmare a pronunțării hotărârii *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, Republica Moldova a abordat în mod regulat, atât direct, cât și indirect, chestiunea eliberării reclamanților în fața diverselor instituții, cum ar fi: Uniunea Europeană, câteva state europene, care nu sunt membre ale Uniunii Europene, diferite organe ale Federației Ruse, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, OSCE, Comisarul Consiliul Europei

² Rezoluțiile Intermediare ResDH(2005)42 din 22 aprilie 2005, ResDH(2005)84 din 13 iulie 2005 și ResDH(2006)11 din 1 martie 2006.

pentru Drepturile Omului, Națiunile Unite, Avocații Parlamentari ai Comunității Statelor Independente și ale țărilor baltice, și de asemenea în fața „reprezentanților administrației regiunii transnistrene”.

În concluzie, autoritățile Republicii Moldova au reiterat în mod constant intenția lor de a asigura eliberarea reclamanților și au informat constinuu Comitetul de Miniștri despre numeroasele măsuri întreprinse în vederea executării hotărârii, „fără a ține seama de resursele lor limitate”. Ei au conchis că autoritățile competente ale Republicii Moldova, precum și societatea civilă, au analizat toate căile posibile, inclusiv cele diplomatice, pentru a asigura executarea hotărârii, inclusiv în contextul mai larg al conflictului transnistrean.

Federația Rusă a declarat că poziția sa oficială în privința executării hotărârii *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa* exprimată într-o declarație de presă a Ministerului Afacerilor Externe din 8 iulie 2004 a rămas neschimbată: prin faptul că a plătit satisfacția echitabilă acordată de către Curte, Federația Rusă și-a îndeplinit obligațiile sale stabilite în hotărârea Curții.

65. La 12 iulie 2007, după eliberarea reclamanților, CM a adoptat Rezoluția Intermediară 2007 (106), în care a declarat următoarele:

„[...] Remarcând cu ușurare faptul că reclamanții Ivanțoc și Popa au fost în sfârșit eliberați din detenție, însă regretând profund faptul că, în ciuda existenței unei hotărâri a Curții, ei au fost eliberați abia la 2 și, respectiv, 4 iunie 2007;

Remarcând faptul că autoritățile Republicii Moldova au informat în mod regulat Comitetul despre eforturile întreprinse în vederea asigurării eliberării reclamanților;

Reamintind numeroase rezoluții intermediare adoptate de către Comitetul de Miniștri³ și mai cu seamă îndemnul făcut autorităților statelor membre ale Consiliului Europei de a întreprinde acțiuni necesare pentru a asigura executarea de către Federația Rusă a obligațiilor sale în temeiul hotărârii Curții; notând diverse măsuri întreprinse de către state ca urmare a acestui îndemn; de asemenea notând, în acest context, sprijinul acordat de către Uniunea Europeană și de către multe alte state⁴ în scopul de a asigura executarea acestei hotărâri;

Reiterând regretul său profund că în ciuda acestor măsuri, autoritățile Federației Ruse nu au luat în mod activ toate măsurile efective pentru a executa hotărârea Curții;

Reafirmând cu fermitate că obligația de a se conforma hotărârilor Curții este necondiționată și este o condiție pentru a deveni membru al Consiliului Europei;

Reamintind declarația Curții, potrivit căreia „orice continuare a unei detenții ilegale și arbitrare a [...] reclamanților ar duce în mod necesar [...] la încălcarea obligației statelor pârâte în temeiul articolului 46 § 1 al Convenției de a se conforma hotărârii Curții;

Regretând profund prelungirea detenției ilegale și arbitrare a reclamanților după pronunțarea hotărârii Curții și subliniind, în lumina acestei situații, obligația statelor pârâte, în temeiul articolului 46, paragraful 1 al Convenției, de a elimina, în măsura posibilității, consecințele încălcărilor comise în această cauză;

³ Rezoluții Intermediare ResDH(2005)42 din 22 aprilie 2005, ResDH(2005)84 din 13 iulie 2005, ResDH(2006)11 din 1 martie 2006 și ResDH(2006)26 din 10 mai 2006.

⁴ Albania, Azerbaijan, Bosnia și Herțegovina, Croația, Georgia, Islanda, Liechtenstein, Monaco, Norvegia, San Marino, Serbia, Elveția, „fosta Republica Iugoslavă Macedonia”, Turcia și Ucraina.

Remarcând, în această privință, că dl Ivanțoc și dl Popa au depus o nouă cerere la Curte împotriva Republicii Moldova și Federației Ruse (nr. 23687/05), ca urmare a prelungirii detenției lor arbitrară după 8 iulie 2004;

DECIDE să suspende examinarea acestei cauze și să continue examinarea acesteia după pronunțarea de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a hotărârii definitive pe marginea noii cereri.”

B. Extrase din raportul vizitei efectuate de către Comitetul european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT) în regiunea transnistreană a Republicii Moldova în perioada 27 - 30 noiembrie 2000

66. La 12 decembrie 2002, CPT a publicat raportul întocmit ca urmare a vizitei sale, în care se declara, *inter alia*, următoarele:

„55. Trei membri ai grupului Ilașcu erau deținuți de opt ani în condiții de izolare (cu toate că unuia din ei – lui Tudor Petrov-Popa – i s-a propus recent transferarea în celula sa a altor deținuți, însă el a refuzat). În privința cel puțin unuia din deținuți existau dovezi clare că regimul la care el era supus avea consecințe psihologice dăunătoare asupra lui. Câțiva alți deținuți intervievați de către delegația au fost de asemenea deținuți în condiții de izolare perioade îndelungate de timp.

CPT atrage atenție deosebită asupra persoanelor care sunt deținute în condiții apropiate de izolare, indiferent de motivul unei asemenea detenții. Principiul proporționalității cere existența unui echilibru între cerințele cauzei și aplicarea regimului de detenție izolată, măsură care ar putea avea consecințe extrem de dăunătoare asupra persoanei în cauză. Detenția în izolare poate, în anumite condiții, constitui tratament inuman și degradant; și că, în orice caz, toate formele de detenție în izolare trebuie să fie cât de scurte posibile. Izolarea prelungită a persoanelor pe parcursul mai multor ani este de nejustificat.

56. La finele vizitei, delegația a cerut ca să fie luate două măsuri pentru a atenua gravitatea regimului aplicat celor trei membri ai grupului Ilașcu menționat mai sus: i) să li se permită accesul la ziarele alese de ei; ii) să se asigure ca drepturile lor de a primi vizite din partea familiilor și avocaților să fie respectate în mod practic în întregime. **CPT dorește să fie informat despre acțiunile întreprinse la cererea delegației.**

În afara de aceasta, **CPT cheamă autoritățile să pună capăt regimului de detenție în izolare aplicat lui Ilie Ilașcu, Andrei Ivanțoc și Tudor Petrov-Popa.** Oricare ar fi justificarea folosită în trecut pentru aplicarea unui asemenea regim acestor deținuți, continuarea acestui regim timp de aproape un deceniu este de nejustificat.”

ÎN DREPT

67. Reclamantii au declarat că faptele acestei cauze au dezvăluit violări ale articolului 3, 5, 8, 13 și 46 al Convenției, Guvernele pârâte însă au negat orice responsabilitate în temeiul Convenției pentru acțiunile denunțate.

I. CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATE

A. Competența Curții *ratione materiae* de a examina această cerere

1. Argumentele prezentate Curții

a. Guvernul Republicii Moldova

68. Guvernul Republicii Moldova consideră că Curtea nu era competentă să examineze pretențiile referitoare la neexecutarea unei hotărâri judecătorești, aceasta fiind de competența Comitetului de Miniștri. Acesta a subliniat că atâta timp cât Comitetul de Miniștri nu a pus capăt procesului de monitorizare a executării hotărârii în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, competența Curții de a se pronunța asupra pretensei neexecutări de către Guvernul Republicii Moldova a obligațiilor sale era prematură.

În cazul neexecutării de către un stat a obligațiilor sale, Comitetul de Miniștri avea competența să constate acest fapt și, în caz de necesitate, să ia toate măsurile de care dispune în temeiul articolului 8 al Statutului Consiliului Europei, inclusiv să suspende sau să excludă acest stat din Consiliul Europei.

69. Referindu-se la decizia Curții din 10 octombrie 2002 în cauza *Johansen v. Norway* (dec.), nr. 12750/02, Guvernul Republicii Moldova a invitat Curtea să declare această cerere abuzivă și să o scoată de pe rolul său. Guvernul a indicat că, în orice caz, acesta s-a conformat obligațiilor sale.

b. Guvernul Federației Ruse

70. Guvernul rus consideră că Curtea nu avea competența să monitorizeze executarea propriilor sale hotărâri, și că această funcție aparținea Comitetului de Miniștri în conformitate cu articolul 46 § 2 al Convenției, în versiunea sa până în iunie 2010. Referindu-se la decizia adoptată în cauza *Lyons and Others v. the United Kingdom* (8 iulie 2003, nr. 15227/03), Guvernul rus a subliniat că în această cauză Comitetul de Miniștri nu a finisat procedura de executare a hotărârii Curții în cauza nr. 48787/99 și că monitorizarea acestei chestiuni implica un dialog între autoritățile Federației Ruse și Consiliul Europei.

71. Mai mult, Guvernul rus a declarat că Curtea nu poate examina o cerere care este în mare parte identică cu chestiunea care a fost deja examinată de către Curte și a susținut că în această cerere practic nu erau prezentate careva fapte noi în comparație cu cererea nr. 48787/99. În măsura în care pretențiile reclamantilor nu se referă la o nouă ingerință în drepturile lor ocrotite de Convenție, pretențiile lor trebuie declarate inadmisibile în temeiul articolului 35 §§ 2 și 4 al Convenției, deoarece nu sunt de competența Curții.

c. Reclamanții

72. Reclamanții au respins pretențiile Guvernelor pârâte, potrivit cărora Curtea nu avea competența *ratione materiae* să examineze această cerere. Ei au subliniat că cererea lor aborda chestiuni noi care nu au fost examinate anterior de către Curte. Ei s-au plâns de condițiile de detenție a primelor doi reclamanți în perioada de după 8 iulie 2004 și de privarea lor de libertate după această dată. Hotărârea Curții din 8 iulie 2004 nu se referea

la aceste pretenții. De asemenea, ei s-au plâns, în temeiul articolelor 13 și 46 ale Convenției, de faptul că nu au beneficiat de remedii efective la nivel național împotriva acestor violări.

73. Potrivit reclamanților, în anumite circumstanțe, Curtea de asemenea avea competența să examineze pretențiile legate de neexecutarea hotărârilor sale. Reiterând faptul că Convenția era un instrument viu care trebuie interpretat în lumina situației actuale, ei au susținut că autoritatea Curții și credibilitatea sistemului depindeau în mare măsură de eficiența procesului de executare a hotărârilor Curții. În cazul unei controverse, doar Curtea putea decide asupra competenței sale. Nimic din articolul 46 al Convenției nu interzice Curții să asiste Comitetul de Miniștri în executarea sarcinilor sale de monitorizare a hotărârilor Curții și să sporească presiuni politice asupra Guvernelor pârâte care refuzau să se conformeze acestor hotărâri. Mai mult, în articolul 16 al Protocolului nr. 14 la Convenție, marile state contractante au fost de acord să modifice Convenția, în sensul introducerii unor prevederi exprese care ar permite Curții să examineze refuzul statului de a se conforma unei hotărâri definitive, la cererea Comitetului de Miniștri.

74. Având în vedere importanța protecției drepturilor omului în Europa, limitarea acestei competențe doar la cererile Comitetului de Miniștri ar fi o interpretare prea restrictivă a Convenției. Aceasta este mai cu seamă adevărat în cauza reclamanților privind încălcarea flagrantă a libertății și a autorității hotărârii Curții.

d. Guvernul României

75. Terța parte consideră că în cauzele în care Curtea a indicat în hotărârea sa măsurile care urmau a fi luate de către Guvernul pârât, cum ar fi în cauza *Assanidzé v. Georgia* (hotărârea din 8 aprilie 2004), Curtea avea de asemenea competența să examineze modul în care statul își executa obligațiile. Aceasta se explică prin faptul că monitorizarea hotărârilor Curții de către Comitetul de Miniștri se baza pe un mecanism politic. Acest mecanism nu avea putere juridică care i-ar permite, ca urmare a unui proces litigios, să adopte o decizie motivată, în fapt și în drept, și obligatorie privind angajamentele statelor în baza Convenției. Mai mult, examinarea modului de respectare a obligațiilor ce revin unui stat ca urmare a adoptării hotărârii Curții a determinat o examinare a unei posibile violări noi a dispoziției Convenției.

În aceste circumstanțe, doar Curtea era competentă să efectueze o examinare judiciară deplină a situației în privința căreia au apărut plângeri noi.

76. În continuare, Guvernul României a atras atenția asupra mai multor hotărâri în care Curtea a examinat măsuri individuale luate de anumite state pentru a remedia situația care a dus la constatarea unei violări: *Barbera, Messengué and Jabardo v. Spain* (hotărârea cu privire la satisfacția echitabilă din 13 iunie 1994); *Schuler-Zraggen v. Switzerland* (hotărârea cu privire la satisfacția echitabilă din 31 ianuarie 1995).

77. De asemenea, acesta a declarat că în hotărârea sa *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa v. Moldova and Russia*, Curtea a anticipat pentru prima dată propria sa competență, atunci când a declarat că dacă reclamanții nu erau eliberați, aceasta ar fi dus la o prelungire gravă a violării articolului 5 și la violarea articolului 46 al Convenției, deoarece doar un organ judiciar putea să se pronunțe asupra unei violări. Mai mult, doar Curtea putea să acorde satisfacția echitabilă după constatarea violării unei prevederi a Convenției.

78. Anume aceste limite a competențelor Comitetului de Miniștri explică introducerea în textul Protocolului nr. 14 la Convenție a posibilității de a înainta spre examinarea Curții chestiunea privind faptul dacă statul a executat obligațiile sale privind respectarea unei hotărâri definitive a Curții. Această prevedere nu trebuie privită drept o excepție la competența Curții, ci un „mijloc” de comunicare între aceste două instituții.

79. Guvernul României a conchis că în această cauză Curtea avea competența să examineze modul în care statele pârâte și-au îndeplinit obligațiile care rezultă din hotărârea Curții din 8 iulie 2004.

2. *Aprecierea Curții*

a. **Principii generale**

80. Articolul 46 al Convenției, în versiunea sa de până la intrare în vigoare a Protocolului nr. 14 la Convenție la 1 iunie 2010, prevede:

„1. Înaltele părți contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți.

2. Hotărârea definitivă a Curții este transmisă Comitetului de Miniștri care supraveghează executarea ei.”

81. Articolul 46 al Convenției a fost modificat la 1 iunie 2010, atunci când a intrat în vigoare Protocolul nr. 14 la Convenție. Acum acesta prevede următoarele:

„1. Înaltele părți contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți.

2. Hotărârea definitivă a Curții este transmisă Comitetului de Miniștri care supraveghează executarea ei.

3. În cazul în care Comitetul de Miniștri consideră că supravegherea executării unei hotărâri definitive este dificilă din cauza unei probleme ce ține de interpretarea hotărârii, el poate sesiza Curtea să se pronunțe asupra acestei probleme de interpretare. Decizia de a sesiza Curtea este luată prin vot cu o majoritate de două treimi a reprezentanților cu drept de a participa la lucrările Comitetului de Miniștri.

4. În cazul în care Comitetul de Miniștri consideră că o înaltă parte contractantă refuză să se conformeze unei hotărâri definitive într-o cauză în care aceasta este parte, și după ce va fi pus în întârziere înalta parte contractantă printr-o decizie luată prin vot cu o majoritate de 2 treimi a reprezentanților cu drept de a participa la lucrările Comitetului de Miniștri, el poate sesiza Curtea asupra problemei respectării de înalta parte contractantă respectivă a obligațiilor ei ce decurg din § 1.

5. În cazul în care Curtea constată o încălcare a dispozițiilor § 1, ea retrimite cauza Comitetului de Miniștri pentru ca acesta să examineze măsurile ce se impun. În cazul în care Curtea constată că nu a avut loc încălcare a dispozițiilor § 1, ea retrimite cauza Comitetului de Miniștri, care decide să închidă supravegherea executării.

82. Curtea reiterează că constatarea unor încălcări în hotărârile sale este în principiu declarativă (a se vedea *Marckx v. Belgium*, 13 iunie 1979, § 58, Seria A nr. 31; *Lyons and Others v. the United Kingdom* (dec.), nr. 15227/03, ECHR 2003-IX; și *Krčmář and Others v. the Czech Republic* (dec.), nr. 69190/01, 30 martie 2004) și că, în conformitate cu articolul 46 al Convenției, înaltele părți contractante s-au angajat să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în orice cauză în care acestea sunt părți, executarea fiind

monitorizată de către Comitetul de Miniștri (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Papamichalopoulos and Others v. Greece* (fostul articol 50), 31 octombrie 1995, § 34, Seria A nr. 330-B). Cu toate acestea, în anumite situații, Curtea poate să indice un remediu specific sau alte măsuri care ar putea fi luate de către statele pârâte (a se vedea, spre exemplu, *Assanidze v. Georgia* [GC], nr. 71503/01, punctul 14 al dispozitivului hotărârii, ECHR 2004-II; *Gençel v. Turkey*, nr. 53431/99, § 27, 23 octombrie 2003).

Același lucru este aplicabil în cazurile în care Curtea, adoptând o hotărâre-pilot și identificând o situație sistemică, a indicat măsuri sau acțiuni specifice de reparație care urmează a fi luate de către statul pârât pentru a le remedia, și a inclus directive corespunzătoare în dispozitivul hotărârii: evaluarea implementării unor asemenea măsuri îi revine Comitetului de Miniștri, în conformitate cu articolul 46 § 2 al Convenției (a se vedea, *Broniowski v. Poland* [GC], nr. 31443/96, §§ 189-194 și dispozitivul hotărârii, ECHR 2004-V; *Broniowski v. Poland* (reglementarea amiabilă) [GC], nr. 31443/96, § 42, ECHR 2005-IX; *Hutten Czapska v. Poland* [GC], nr. 35014/97, §§ 231-239 și dispozitivul hotărârii, ECHR 2006-VIII; *Hutten Czapska v. Poland* (reglementarea amiabilă) [GC], nr. 35014/97, § 42, ECHR 2008-...; *Suljagić v. Bosnia and Herzegovina*, nr. 27912/02, § 61; și *Greens and M.T. v. the United Kingdom*, nr. 60041/08 și 60054/08, § 107, 23 noiembrie 2010).

83. Rolul Comitetului de Miniștri în acest domeniu nu înseamnă, totuși, că măsurile întreprinse de către statul pârât în vederea remedierii violării constatate de către Curte nu ar putea formula o nouă chestiune care nu a fost soluționată prin hotărârea originală (a se vedea *Mehemi v. France* (nr. 2), nr. 53470/99, § 43, ECHR 2003-IV, cu referințe la *Pailot v. France*, 22 aprilie 1998, § 57, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-II; *Leterme v. France*, 29 aprilie 1998, *Reports* 1998-III; și *Rando v. Italy*, nr. 38498/97, § 17, 15 februarie 2000) și, ca atare, constitui subiectul unei noi cereri care ar putea fi examinată de către Curte. Astfel, spre exemplu, Curtea ar putea reține o pretenție, potrivit căreia o rejudicare la nivel național prin executarea uneia din hotărârile sale a dus la o nouă violare a Convenției (a se vedea *Lyons and Others*, citată mai sus, și de asemenea *Hertel v. Switzerland* (dec.), nr. 3440/99, ECHR 2002-I).

În acest temei, Curtea de asemenea a decis că este competentă să examineze o pretenție, potrivit căreia o instanță judecătorească națională a respins o cerere de redeschidere a procedurilor ca urmare a pronunțării hotărârii Curții. Curtea s-a bazat în mare parte pe faptul că temeiurile pentru a respinge cererea de redeschidere a procedurilor au reprezentat informații relevante noi capabile să genereze noi violări ale Convenției (a se vedea *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) v. Switzerland* (nr. 2) [GC], nr. 32772/02, §65, ECHR 2009-...).

84. În acest context, referința trebuie făcută și la criteriile stabilite în jurisprudența privind articolul 35 § 2 (b), potrivit cărora o cerere este declarată inadmisibilă în cazul în care „ea este în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte ... și dacă nu conține fapte noi”: (i) o cerere este considerată ca fiind „în mod esențial aceeași” în cazul în care părțile, cererile și faptele sunt identice (a se vedea *Pauger v. Austria* (dec.), nr. 16717/90 și nr. 24872/94; *Verein Gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)* citată mai sus, § 63); (ii) conceptul cererii este caracterizat de niște fapte pretinse și nu doar de temeiuri sau argumente legale pe care este întemeiată cererea (a se vedea *Powell and Rayner v. the United Kingdom*, 21 februarie 1990, § 29, Seria A nr. 172; *Guerra and Others v. Italy*, 19 februarie 1998, § 44, *Reports* 1998-I; *Previti v. Italy* (dec.), nr.

45291/06, § 293); și (iii) în cazul în care reclamantul prezintă informații noi, cererea nu mai este în mod esențial aceeași cu cererea anterioară (a se vedea *Chappex v. Switzerland* (dec.), nr. 20338/92; *Patera v. the Czech Republic* (dec.), nr. 25326/03).

85. Prin urmare, competențele desemnate Comitetului de Miniștri prin articolul 46 al Convenției de a monitoriza executarea hotărârilor Curții și a evalua implementarea măsurilor luate de către state în temeiul acestui articol nu vor fi abuzate în cazurile în care Curtea va trebui să examineze informații relevante noi în contextul depunerii unei cereri noi (a se vedea *Verein Gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)* citată mai sus, § 67).

86. Mai mult, în contextul specific al încălcării continue a unui drept garantat prin Convenție, ca urmare a adoptării unei hotărâri în care Curtea a constatat încălcarea acestui drept într-o anumită perioadă de timp, examinarea de către Curte a celei de-a doua cerere în privința încălcării acestui drept în perioada ulterioară nu este ceva neobișnuit (a se vedea, printre altele, *Rongoni v. Italy*, nr. 44531/98, § 13, 25 octombrie 2001; și *Wasserman v. Russia* (nr. 2), nr. 21071/05, §§ 36-37, 10 aprilie 2008).

b. Aplicarea principiilor de mai sus

87. Prin urmare, Curtea trebuie să constate dacă această cerere se bazează pe aceleași fapte ca și cererea nr. 48787/99 în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa v. Moldova and Russia*.

88. Reclamantii s-au plâns de detenția lor ilegală și arbitrară și de tratamentul lor în detenție în perioada de după pronunțarea hotărârii Curții din 8 iulie 2004. Pentru reclamanți, aceasta este consecința omisiunii statelor pârâte de a executa hotărârea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa* în partea care cerea acestor state să asigure eliberarea imediată a reclamanților.

89. Curtea observă că în hotărârea sa din 8 iulie 2004 pe marginea cererii nr. 48787/99, ea a constatat, *inter alia*, o violare a articolului 5 al Convenției ca urmare a detenției ilegale și arbitrare a reclamanților, și a declarat că „orice continuare a detenției ilegale și arbitrare a celor trei reclamanți, în mod cert, ar avea drept rezultat o prelungire gravă a violării articolului 5 al Convenției constatată de Curte și violarea de către statele pârâte a obligației lor în conformitate cu articolul 46 § 1 al Convenției de a se conforma hotărârilor Curții” (§ 490). În continuare, în punctul 22 al dispozitivului acestei hotărâri, Curtea a obligat statele pârâte să întreprindă toate măsurile „pentru a pune capăt detenției arbitrare a reclamanților care continuă să fie deținuți și să asigure eliberarea lor imediată”.

90. De la început, Curtea recunoaște că în principiu nu are competența de a revizui măsurile generale și/sau individuale adoptate de către statele pârâte în vederea asigurării drepturilor reclamanților care au fost încălcate potrivit constatării Curții în hotărârea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa v. Moldova and Russia*. Trebuie de reiterat că această chestiune ține de competența Comitetului de Miniștri.

91. Cu toate acestea, Curtea poate lua în considerație evoluțiile ulterioare faptice comunicate de către părți, care ar putea influența concluziile sale în privința, *inter alia*, responsabilității eventuale a Guvernelor pârâte în privința violărilor pretinse ale Convenției după 8 iulie 2004.

92. În acest context, ea observă că primii doi reclamanți au continuat să fie deținuți după 8 iulie 2004 până în iunie 2007, și că ei au pretins, în acest sens, violarea articolului 5 al Convenției. Mai mult, ei de asemenea au pretins o violare a articolelor 3 și 8 ale

Convenției în perioada între 8 iulie 2004 și momentul eliberării lor, când a expirat termenul lor de detenție, i.e. la 2 și, respectiv, 4 iunie 2007.

Prin urmare, având în vedere că pretențiile primelor doi reclamanți se referă la perioada între 8 iulie 2004 și iunie 2007, aceste pretenții nu au fost examinate anterior de către Curte. Același lucru este adevărat în privința noii pretenții cu privire la lipsa unui remediu efectiv în privința detenției ilegale în această perioadă și a pretențiilor formulate de către cel de-al treilea și al patrulea reclamanți.

Această concluzie nu este afectată de faptul că detenția primelor doi reclamanți după 8 iulie 2004 nu este o nouă detenție, dar continuarea detenției despre care s-a constatat că era contrară articolului 5 al Convenției, deoarece Curtea a sugerat în paragraful 490 al hotărârii de mai sus că în cazul continuării detenției ilegale a reclamanților, ar putea fi efectuată o nouă evaluare a conformării statelor pârâte cu articolul 5 al Convenției.

93. Mai mult, potrivit articolului 32 al Convenției, competența Curții include „toate problemele privind interpretarea și aplicarea convenției și a protocoalelor sale, care îi sunt supuse în condițiile prevăzute de articolele 33, 34 și 47” și „în caz de contestare a competenței sale, Curtea hotărăște”.

În acest context, Curtea observă că în Rezoluția sa Intermediară 2007(106) adoptată la 12 iulie 2007, Comitetul de Miniștri a decis să suspende examinarea cauzei *Ilascu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa v. Moldova and Russia* (cererea nr. 48787/99) și să „o reia după soluționarea definitivă a cererii noi [nr. 23687/05] de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului”.

94. Luând în considerație toate circumstanțele de mai sus, Curtea decide că chestiunea prelungirii detenției arbitrare a reclamanților în perioada 8 iulie 2004 și 2 și, respectiv, 4 iunie 2007, ține de competența sa.

Suplimentar, în cazul în care Curtea nu ar examina această chestiune, aceasta ar fi dus nu doar la lipsa monitorizării acestei chestiuni în baza Convenției, dar și la faptul că, în cazul constatării unei violări, reclamanții ar fi privați de satisfacția echitabilă care ar putea să le fie acordată pentru detenția primului și celui de-al doilea reclamant după 8 iulie 2004.

Prin urmare, Curtea are competența *ratione materiae* să examineze pretențiile formulate în cerere.

95. Obiecția preliminară a Guvernelor pârâte privind lipsa de competență *ratione materiae* trebuie să fie, astfel, respinsă.

B. Dacă reclamanții se află sub jurisdicția unuia sau a ambelor Guverne pârâte

96. Ambele Guverne pârâte au susținut că reclamanții nu se află sub jurisdicția lor în sensul articolului 1 al Convenției.

97. Curtea consideră că această chestiune este strâns legată cu fondul pretențiilor reclamanților. Prin urmare, ea conexează această chestiune preliminară cu fondul cererii.

C. Concluzia

98. Curtea a respins obiecția Guvernelor pârâte în privința incompatibilității *ratione materiae* a acestei cereri și a conexas obiecția privind faptul că reclamanții nu se află sub jurisdicția Guvernelor pârâte cu fondul cererii. Ea observă că cererea nu este vădit

nefondată în sensul articolului 35 § 3 (a) al Convenției. Aceasta de asemenea nu este inadmisibilă sub nici un alt temei. Prin urmare, aceasta trebuie declarată admisibilă.

II. FONDUL

A. Dacă reclamanții se află sub jurisdicția Republicii Moldova și în caz afirmativ, dacă Moldova a violat unul din articolele Convenției invocat de către reclamanți

1. Argumentele prezentate Curții

a. Guvernul Republicii Moldova

99. Guvernul Republicii Moldova a acceptat faptul că Transnistria se află sub jurisdicția sa teritorială. Referindu-se la constatările Curții în hotărârea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, Guvernul a mai subliniat că această jurisdicție nu era efectivă, deoarece Moldova nu controla partea din teritoriul său care se afla sub controlul efectiv al „RMN”.

100. Guvernul a mai subliniat că, în urma adoptării hotărârii Curții în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, acesta a luat toate măsurile necesare, pe de o parte, pentru a restabili controlul asupra acestei părți din teritoriul său și, pe de altă parte, pentru a asigura respectarea drepturilor reclamanților în baza Convenției. Cu toate acestea, încercările întreprinse de autoritățile Republicii Moldova de a restabili controlul asupra teritoriului Transnistriei au eșuat ca urmare a suportului politic, economic și militar continuu acordat de către Federația Rusă regimului separatist. Mai mult, drepturile reclamanților în baza Convenției nu puteau fi asigurate din cauza refuzului autorităților ruse de a se conforma hotărârii Curții.

În consecință, Moldova nu putea fi trasă la răspundere pentru acțiunile de care s-au plâns reclamanții în această cerere.

b. Guvernul Federației Ruse

101. Guvernul Federației Ruse a declarat că reclamanții în această cauză au fost reclamanți și în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa* sau rudele acestora și că fondul acestei cereri a fost deja examinat de către Curte în cauza sus-menționată. Orice concluzii „acuzatoare” în privința responsabilității Federației Ruse prin includerea faptelor privind întâlnirile reprezentanților ruși cu cei din Transnistria și călătoriile acestora în regiune atestă încercările reclamanților de a politiza „din nou” chestiunile cheie.

Acesta a mai declarat că Federația Rusă nu putea să influențeze nicidecum afacerile interne ale unui alt stat, care era membru al Consiliului Europei și al Națiunilor Unite, inclusiv chestiunile ce țin de eliberarea persoanelor din instituții de detenție și condițiile de detenție în acestea.

c. Reclamanții

102. Reclamanții au declarat că „RMN” nu era controlată de autoritățile Republicii Moldova și că nu exista nicio schimbare în ceea ce o privește pe Federația Rusă din momentul pronunțării hotărârii Curții în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*. Prin urmare, ei se află doar sub jurisdicția Federației Ruse.

d. Guvernul României

103. Guvernul României a declarat că, potrivit hotărârii Curții în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, Moldova trebuia să întreprindă măsuri necesare pentru a asigura eliberarea imediată a reclamanților. Deoarece reclamanții nu au fost eliberați decât la sfârșitul termenului lor de detenție, Moldova a omis să-și respecte obligațiile sale pozitive de a întreprinde măsuri necesare pentru a pune capăt detenției dlui Ivanțoc și dlui Popa și pentru a asigura eliberarea lor imediată.

2. Aprecierea Curții în cererea nr. 48787/99

104. Curtea reiterează că în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa v. Moldova and Russia*, ea a constatat că, în lumina principiilor care se referă la conceptele competenței și al responsabilității statului pentru o faptă ilicită, rezumate în paragrafele de la 311 la 321, reclamanții se aflau sub jurisdicția Republicii Moldova în sensul articolului 1 al Convenției, dar că Moldova nu-și exercită autoritatea asupra unei părți a teritoriului său, și anume asupra părții care se află sub controlul efectiv al „Republicii Moldovenești Nistrene”. Prin urmare, responsabilitatea Moldovei nu putea fi angajată în temeiul articolului 1 al Convenției pentru comiterea unei fapte ilicite, conform dreptului internațional. Cu toate acestea, Moldova mai avea o obligație pozitivă conform articolului 1 al Convenției de a lua măsuri de ordin diplomatic, economic, juridic sau de alt gen, care îi stau în puteri și sunt în conformitate cu dreptul internațional, pentru a asigura reclamanților drepturile acestora garantate de Convenție (a se vedea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa* citată mai sus, §§ 322, 330-331).

105. Curtea a mai constatat că obligațiile pozitive ale Republicii Moldova se referă atât la luarea unor măsuri necesare pentru a restabili controlul său asupra teritoriului transnistrean, ca o exprimare a jurisdicției sale, cât și la luarea unor măsuri de asigurare a respectării drepturilor reclamanților, inclusiv încercări de a asigura eliberarea lor. Obligația de a restabili controlul asupra Transnistriei presupune, pe de o parte, ca Republica Moldova să se abțină de la susținerea regimului separatist și, pe de altă parte, ca ea să întreprindă toate măsurile aflate la dispoziția sa de ordin politic, economic, juridic și de alt gen, pentru a restabili controlul său pe acest teritoriu (a se vedea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, §§ 339-340).

Ea a constatat că de la începutul ostilităților din anii 1991-92 și până la data pronunțării hotărârii, în iulie 2004, Moldova a luat toate măsurile aflate la dispoziția sa pentru a restabili controlul său asupra teritoriului Transnistriei (§§ 341 la 345). Mai mult, Curtea a constatat în paragrafele 346 și 347 că până la eliberarea dlui Ilașcu în mai 2001, Moldova a luat un șir de măsuri de ordin juridic, politic și administrativ pentru a asigura drepturile reclamanților. Cu toate acestea, nu au fost prezentate probe care ar confirma faptul că din mai 2001 autoritățile au luat măsuri efective pentru a pune capăt încălcărilor drepturilor garantate de Convenție de care s-au plâns ceilalți trei reclamanți, fie în cadrul negocierilor cu separatiștii transnistreni fie în cadrul relațiilor lor bilaterale cu Federația

Rusă (a se vedea hotărârea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa* citată mai sus, §§ 348-349).

Ea a conchis în paragraful 352, că responsabilitatea Moldovei ar putea fi angajată în temeiul Convenției, ca urmare a omisiunii ei de a-și respecta obligațiile sale pozitive cu privire la faptele care au avut loc după luna mai a anului 2001. Pentru a determina dacă responsabilitatea Republicii Moldova a fost cu adevărat angajată, Curtea a examinat fiecare pretenție înaintată de către reclamanți și a constatat că Moldova a încălcat Convenția în mod repetat (a se vedea dispozitivul hotărârii și paragraful 12 de mai sus).

3. Prezenta cauză

106. Prin urmare, Curtea trebuie să constate dacă între data la care a fost pronunțată hotărârea Curții în iulie 2004 și eliberarea reclamanților în iunie 2007, Moldova a omis obligațiile sale pozitive de a asigura drepturile reclamanților garantate prin Convenție.

107. În ceea ce privește măsurile generale menite să restabilească controlul asupra teritoriului Transnistriei, Curtea reiterează că în hotărârea sa *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, ea a declarat că nu ține de competența Curții să indice care sunt măsurile cele mai potrivite pe care Republica Moldova ar trebui să le ia în acest scop sau dacă asemenea măsuri sunt suficiente. Curtea trebuie doar să verifice voința Republicii Moldova, exprimată prin fapte sau măsuri specifice, de a restabili controlul său asupra teritoriului „RMN” (a se vedea hotărârea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa* citată mai sus, § 340 *in fine*).

Curtea a subliniat în paragraful 341 *in fine* al hotărârii sale că, în confruntarea cu un regim susținut militar, politic și economic de o putere așa precum este Federația Rusă, Moldova putea face puține pentru a-și restabili autoritatea asupra teritoriului transnistrean.

Curtea observă că chiar după 8 iulie 2004, Republica Moldova nu a încetat niciodată să protesteze în privința suportului activ oferit regimului separatist al „RMN” de Federația Rusă și, respingând declarația de independență a „RMN”, a continuat să depună eforturi în vederea restabilirii controlului său asupra teritoriului transnistrean (a se vedea paragrafele de mai sus 16, 19, 22, 26, 28 la 34 și cauza *Catan and Others* citată mai sus, § 38).

108. În privința situației reclamanților, Curtea observă că, în discuțiile lor cu liderii transnistreni, autoritățile Republicii Moldova au abordat în mod sistematic chestiunea eliberării reclamanților și respectării drepturilor lor garantate de Convenție. Contrar poziției lor înainte de adoptarea hotărârii Curții, după 8 iulie 2004, autoritățile Republicii Moldova au abordat în mod continuu chestiunea privind soarta reclamanților în relațiile lor bilaterale cu Federația Rusă. Mai mult, ei au căutat în mod continuu asistența altor state și organizații internaționale în obținerea eliberării reclamanților (a se vedea paragraful 24 de mai sus).

109. În ceea ce privește luarea unor alte măsuri posibile, cum ar fi măsurile cu caracter judiciar, Curtea face referință la concluzia sa din paragraful 347 al hotărârii din cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, unde ea a constatat că urmărirea penală împotriva unei persoane care locuiește în Transnistria ar fi inefficientă. În această cauză, Curtea constată că nu au fost prezentate fapte sau argumente noi care ar convinge-o să ajungă la o altă concluzie.

110. Având în vedere cele de mai sus și toate materialele de care dispune, Curtea consideră că Moldova a omis obligațiile sale pozitive de a asigura drepturile reclamanților garantate de Convenție cu privire la faptele denunțate după iulie 2004.

În această privință, Moldova nu a omis să asigure drepturile garantate de articolele Convenției invocate de către reclamanți și, prin urmare, nu a violat nici unul din aceste articole. Obiecția Guvernului Republicii Moldova cu privire la lipsa controlului efectiv asupra Transnistriei și întinderea consecventă a responsabilității acestuia în baza Convenției pentru acțiunile denunțate este susținută.

B. Dacă reclamanții se aflau sub jurisdicția Federației Ruse și în caz afirmativ, dacă Federația Rusă a violat vreunul din articolele Convenției invocate de către reclamanți

1. Argumentele prezentate Curții

a. Guvernul Federației Ruse

111. Guvernul rus a susținut, în primul rând, că Curtea nu avea competența să examineze fondul cererii, în partea împotriva Federației Ruse, deoarece faptele denunțate nu cad sub „jurisdicția” Federației Ruse în sensul articolului 1 al Convenției.

Federația Rusă nu a avut și nu are jurisdicția asupra regiunii transnistrene, care este un teritoriu care aparține Republicii Moldova. Guvernul rus a declarat că Transnistria era o parte a teritoriului Republicii Moldova. Prin urmare, Federația Rusă nu putea influența afacerile interne ale unui alt stat care este membru al Consiliului Europei și al Națiunilor Unite.

În ceea ce privește relațiile cu „RMN”, Guvernul rus a susținut că, în calitate sa de mediator în conflict, Federația Rusă avea obligații specifice de a menține contacte permanente cu părțile.

b. Reclamanții

112. Reclamanții au declarat că de la pronunțarea hotărârii Curții în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa* nu a avut loc nicio schimbare în privința ajutorului acordat „RMN” de către Federația Rusă. Mai mult, după 8 iulie 2004, ajutorul acordat „RMN” de către Federația Rusă, în special sprijinul politic, a fost menținut și consolidat.

Prin urmare, reclamanții se află doar sub jurisdicția Federației Ruse.

c. Guvernul României

113. Guvernul României nu a prezentat comentariile sale la acest capitol.

2. Aprecierea Curții în cererea nr. 48787/99

114. Curtea a constatat în paragraful 385 al hotărârii sale că toate faptele comise de soldații ruși înainte de ratificarea Convenției de către Federația Rusă la 5 mai 1998, inclusiv transmiterea reclamanților regimului separatist, în contextul colaborării

autorităților Federației Ruse cu acest regim ilegal, erau de natură să angajeze responsabilitatea Federației Ruse pentru faptele acestui regim.

De asemenea, aceasta a constatat că „RMN”, formată în anii 1991-1992 cu sprijinul Federației Ruse, dotată cu organe ale puterii și cu o administrație proprie, continua să rămână sub controlul efectiv sau cel puțin sub influența decisivă a Federației Ruse, și care, în orice caz, a supraviețuit datorită suportului militar, economic, financiar și politic oferit de către Federația Rusă (a se vedea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa* citată mai sus, §§ 387-392).

În aceste circumstanțe, Curtea a considerat că există o legătură continuă și neîntreruptă a responsabilității Federației Ruse pentru soarta reclamanților, deoarece politica Federației Ruse de a susține regimul separatist și de a colabora cu acesta a continuat și după 5 mai 1998, iar după această dată, Federația Rusă nu a făcut nici o încercare de a pune capăt situației reclamanților provocată de către exponenții săi și nu a luat măsuri pentru a împiedica încălcările care au fost comise după 5 mai 1998. Având în vedere aceste fapte, Curtea a hotărât că este puțin important că, începând cu 5 mai 1998, exponenții Federației Ruse nu au participat direct la evenimentele denunțate în această cauză.

În concluzie, Curtea a constatat că reclamanții se află sub „jurisdicția” Federației Ruse în sensul articolului 1 al Convenției și responsabilitatea Federației Ruse era angajată cu privire la faptele denunțate de reclamanți (a se vedea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa* cited above, §§ 393-394).

3. Această cauză

115. În lumina condițiilor de mai sus, Curtea trebuie, prin urmare, să constate dacă politica Federației Ruse de a susține regimul transnistrean și de a colabora cu acesta a continuat și după pronunțarea hotărârii Curții în iulie 2004, până la eliberarea reclamanților în iunie 2007, și dacă în această perioadă Federația Rusă a luat măsuri pentru a pune capăt situației reclamanților provocată de către exponenții săi.

116. Curtea face referința la informațiile ce i-au fost prezentate de către reclamanți și Guvernul Republicii Moldova în această cauză (paragrafele 21 și 22, și 27 la 34 de mai sus), și în cauza *Catan and Others* citată mai sus (§§ 78 la 82, 85 și 86). Această informație nu a fost contestată de către Guvernul rus.

117. Din această informație rezultă că, chiar după hotărârea Curții din iulie 2004, și cel puțin până la eliberarea reclamanților în iunie 2007, Federația Rusă a continuat să aibă relații strânse cu „RMN”, oferind regimului separatist sprijinul său politic, financiar și economic.

Suplimentar, Curtea observă că la data eliberării reclamanților, armata rusă (trupele, echipamentul și munițiile) încă mai staționa pe teritoriul Republicii Moldova, și Federația Rusă astfel și-a încălcat angajamentele de a o retrage complet și legislația Republicii Moldova (a se vedea paragrafele de mai sus 22 și 59 de mai sus, cu referințe ulterioare).

118. În final, Curtea observă că Federația Rusă nu a făcut nimic pentru a preveni violările Convenției care se pretinde că au fost comise după 8 iulie 2004 sau pentru a pune capăt situației reclamanților provocată de către exponenții săi.

119. Prin urmare, din cele de mai sus rezultă că reclamanții au continuat să se afle sub „jurisdicția” Federației Ruse până la eliberarea dlui Ivanțoc și dlui Popa în sensul articolului 1 al Convenției și, prin urmare, responsabilitatea acesteia este angajată în

privața faptelor denunțate. Obiecția Guvernului rus privind incompatibilitate *ratione personae* este astfel respinsă.

Prin urmare, Curtea trebuie să examineze dacă Federația Rusă a respectat condițiile prevederilor Convenției invocate de către reclamânți.

C. Pretinsa violare a articolului 3 al Convenției

120. Primii doi reclamânți s-au plâns de condițiile lor de detenție. Având în vedere legăturile de rudenie apropiate care existau între ei și ceilalți reclamânți, această detenție a reprezentat, în privința celui de-al treilea și al patrulea reclamânți, un tratament contrar articolului 3 al Convenției, care prevede:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

121. Reclamânții au declarat că condițiile lor de detenție nu s-au schimbat după 7 mai 2004. Ei au pretins că scopul detenției primelor doi reclamânți a fost de a-i umili și demoraliza în mod intenționat și deliberat și a le distruge personalitatea și sănătatea. Din aceste motive, tratamentul deosebit de grav și crud la care ei au fost supuși, împreună cu neexecutarea hotărârii Curții timp de peste doi ani și suferința cauzată reclamânților timp de peste 14 ani, trebuie considerate drept fapte de tortură în sensul articolului 3 al Convenției.

122. Guvernul Federației Ruse nu a prezentat observațiile sale privind această pretenție.

123. Având în vedere materialele de care dispune, Curtea consideră că poate să stabilească faptul că în perioada iulie 2004 și iunie 2007 primii doi reclamânți au fost deținuți în condițiile menționate mai sus (paragrafele 37 la 54).

Curtea subliniază că aceste condiții nu diferă de condițiile de detenție a reclamânților înainte de 8 iulie 2004.

În special, dl Ivanțoc și dl Popa au fost deținuți în condiții de detenție solitară, fapt care a reprezentat o izolare socială aproape totală, cu doar o oră de plimbare pe zi, lipsa continuă a luminii naturale în celulele lor, lipsa tratamentului medical corespunzător și regulat, lipsa unui regim alimentar prescris pentru boala lor, absența vreunui contact cu avocații lor, contact limitat cu rudele lor apropiate, fără temei juridic clar, și cenzura corespondenței lor fără temei juridic clar.

124. În opinia Curții, un asemenea tratament trebuia să le cauzeze durere și suferință, atât fizică cât și psihică. De asemenea, Curtea face referință la concluziile CPT din raportul întocmit ca urmare a vizitei sale în Transnistria în anul 2000, în care s-a constatat că izolarea prelungită a reclamânților nu poate fi justificată (a se vedea paragraful 67 de mai sus).

Luând în ansamblu, condițiile în care erau deținuți dl Ivanțoc și dl Popa între 8 iulie 2004 și iunie 2007, când a avut loc eliberarea lor, pot fi calificate drept un tratament inuman și degradant în sensul articolului 3 al Convenției.

125. Prin urmare, condițiile articolului 3 al Convenției nu au fost respectate. Violarea articolului 3 constă în faptul că condițiile de detenție a dlui Ivanțoc și dlui Popa s-au agravat după pronunțarea hotărârii Curții la 8 iulie 2004, prin care statele pârâte au fost obligate să pună capăt detenției arbitrare a acestora și să le asigure eliberarea imediată (a se vedea hotărârea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșcu and Petrov-Popa* citată mai sus, § 490 *in fine*).

126. În ceea ce privește pretențiile dnei Ivanțoc și dlui Petrov, Curtea consideră că aceste pretenții trebuie examinate în temeiul articolului 8 al Convenției.

D. Pretinsa violare a articolelor 5 și 13 ale Convenției

127. Reclamanții s-au plâns de detenția lor continuă după pronunțarea hotărârii Curții în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa* (cererea nr. 48787/99) la 8 iulie 2004 și de lipsa unor remedii efective în această privință. Ei s-au bazat pe articolele 5 și 13 ale Convenției, care, în părțile lor relevante, prevăd următoarele:

Articolul 5

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

(a) dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de un tribunal competent;

....”

Articolul 13

„Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și dacă încălcarea ar fi fost comisă de persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

1. Argumentele prezentate Curții

128. Primii doi reclamanți s-au plâns de detenția lor cu violarea articolului 5 al Convenției. Ei au subliniat să Curtea a constatat în hotărârea sa din 8 iulie 2004 că detenția dlui Ivanțoc și a dlui Popa a fost ilegală și arbitrară și constituie o violare a articolului 5 (paragraful 464) și că potrivit acesteia „orice continuare a detenției ilegale și arbitrare, în mod cert, ar avea drept rezultat o prelungire gravă a violării articolului 5 al Convenției și violarea de către statele pârâte a obligației lor în conformitate cu articolul 46 § 1 al Convenției de a se conforma hotărârilor Curții” (paragraful 490). Ei au declarat că Guvernele pârâte nu au întreprins măsurile necesare pentru a pune capăt detenției lor. Ei s-au mai plâns, în temeiul articolului 13 al Convenției, de faptul că nu au avut acces la un remediu efectiv la nivel național pentru redresarea violării de mai sus.

129. Guvernul rus a reiterat doar că această cauză nu cade sub jurisdicția Curții.

130. Guvernul României a declarat că după 8 iulie 2004, reclamanții au fost deținuți cu violarea prevederii din prima propoziție a articolului 5 § 1 al Convenției, deoarece nu a fost prezentată nicio justificare a privării lor de libertate.

2. Aprecierea Curții

131. Curtea reiterează că în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*, ea a constatat că niciunul din reclamanți nu a fost condamnat de către „o instanță de judecată”, că sentința privind detenția lor pronunțată de către „Curtea Supremă a RMN” în circumstanțele acestei cauze nu putea fi privită ca „detenția legală” dispusă „în conformitate cu procedura prevăzută de lege”, și că, prin urmare, privarea de libertatea a

reclamanților până la pronunțarea hotărârii Curții nu a satisfăcut condițiile din paragraful 1 (a) al articolului 5 al Convenției (a se vedea hotărârea *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa* citată mai sus, §§ 459 la 463).

132. În această cauză, Curtea observă că detenția continuă a dlui Ivanțoc și dlui Popa între 8 iulie 2004 și 2 și, respectiv, 4 iunie 2007, a fost bazată pe aceeași condamnare și sentința privind detenția lor pronunțată de către „Curtea Supremă a RMN”, în privința căreia s-a decis că este contrară Convenției.

133. Argumentele de mai sus sunt suficiente pentru a permite Curții să conchidă că în privința reclamanților Andrei Ivanțoc și Tudor Popa a avut loc o violare continuă a articolului 5 § 1 al Convenției. Mai mult, această violare are un caracter deosebit de grav, deoarece reclamanții au continuat să fie deținuți în ciuda hotărârii Curții prin care statele pârâte au fost obligate „să întreprindă toate măsurile pentru a pune capăt detenției arbitrare a reclamanților care continuau să fie deținuți și pentru a asigura eliberarea lor imediată”.

134. Mai mult, Curtea constată că reclamanții nu au beneficiat de un remediu efectiv pentru pretenția lor formulată ca urmare a detenției lor ilegale după 8 iulie 2004.

Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției.

E. Pretinsa violare a articolului 8 al Convenției

135. Reclamanții s-au mai plâns de faptul că condițiile de detenție a dlui Ivanțoc și dlui Popa au fost de asemenea contrare articolului 8 al Convenției, având în vedere încălcările drepturilor lor de a corespunda cu membrii lor apropiați de familie și a primi vizite din partea lor. Articolul 8 al Convenției prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului și a corespondenței sale.

2. Nu este admisă ingerența unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât dacă aceasta este prevăzută de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.”

136. Guvernul rus a respins observațiile lor pe motiv că fondul acestei cereri a fost deja examinat de către Curte în hotărârea sa în cauza *Ilașcu, Ivanțoc, Leșco and Petrov-Popa*.

137. Guvernul României consideră că condițiile de detenție a reclamanților erau contrare articolului 8 al Convenției. Mai mult, detenția lor a reprezentat o încălcare a dreptului celui de-al treilea și al patrulea reclamanți la respectarea vieții lor de familie și dreptului lor la corespondență garantat de articolul 8 al Convenției.

138. Având în vedere concluziile sale în privința articolului 3 al Convenției (a se vedea paragrafele 124 la 126 de mai sus), referitoare la reclamanții Andrei Ivanțoc și Tudor Popa, Curtea consideră că nu este necesar de a examina pretențiile reclamanților separat din punctul de vedere al articolului 8 al Convenției.

139. Mai mult, Curtea consideră că condițiile de detenție a dlui Ivanțoc și dlui Popa, referitoare la dreptul lor de a corespunda cu (inclusiv de a primi colete de la) rudele lor cele mai apropiate și a primi vizite din partea lor, și anume din partea celui de-al treilea și

al patrulea reclamant, reprezintă o ingerință în drepturile dnei Ivanțoc și a dlui Popa la respectarea vieții lor private și de familie, și a dreptului lor la corespondență.

140. Curtea reiterează că o asemenea ingerință ar veni în contradicție cu articolul 8 al Convenției, cu excepția cazului în care este „în conformitate cu legea”, urmărește unul sau mai multe scopuri legitime prevăzute în paragraful 2 și, mai mult, este „necesară într-o societate democratică” pentru a atinge aceste scopuri (a se vedea, printre multe altele, *Calogero Diana v. Italy*, 15 noiembrie 1996, § 28, *Reports* 1996-V).

141. Curtea nu a fost informată despre nici un temei juridic pentru ingerința în drepturile reclamantilor. De asemenea, nu a fost oferită nicio justificare pentru necesitatea unei asemenea ingerințe.

Curtea constată că lipsa justificări trebuie examinată în mod deosebit de serios, atunci când aceasta se referă la relațiile între deținuți și rudele lor cele mai aproape pentru o perioadă atât de lungă de timp.

142. Prin urmare, ea constată că a avut loc o violare a articolului 8 al Convenției, ca urmare a ingerinței în drepturile primului și celui de-al doilea reclamant în temeiul acestei prevederi.

F. Concluzia

143. Curtea a constatat, printre alte articole, că Federația Rusă a violat articolele 3 și 5 ale Convenției. În jurisprudența sa, Curtea a avut ocazia să atragă atenția asupra încălcărilor deosebit de grave sau agravante ale drepturilor garantate de Convenție (a se vedea *Kurt v. Turkey*, 25 mai 1998, § 129, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-III; *Akdeniz and Others v. Turkey*, nr. 23954/94, § 108, 31 mai 2001; *Boicenco v. Moldova*, nr. 41088/05, § 159, 11 iulie 2006). Având în vedere contextul constatărilor sale în temeiul articolelor 3 și 5 ale Convenției, în special neglijarea de către Federația Rusă a dispoziției ferme ale Curții din § 490 și punctul 22 al dispozitivului hotărârii *Ilașcu and Others*, precum și suferința îndurată în consecință de Andrei Ivanțoc și Tudor Popa, Curtea conchide că a avut loc o violare agravată a acestor articole.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

145. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul

144. Reclamantii Andrei Ivanțoc și Tudor Popa au pretins fiecare câte EUR 200,000 cu titlu de prejudiciu material și moral, ceea ce reprezintă aproximativ EUR 178 pentru fiecare zi de detenție. Ei au declarat că în cazurile de detenție îndelungată și arbitrară, Curtea în general acordă între EUR 82 și EUR 130 pentru fiecare zi de detenție. În această cauză, acordarea unei sume mai mari era justificată: ei au petrecut aproape toți anii de tinerețe în detenție, starea lor fizică s-a deteriorat, vulnerabilitatea lor cauzată de o

detenție arbitrară, în ciuda existenței unei hotărâri anterioare ale Curții, a intensificat sentimentele lor de nedreptate și suferință.

145. Dna Ivanțoc și dl Petrov au menționat că detenția arbitrară a primelor doi reclamanți a afectat în mod crucial dezvoltarea și realizarea personalităților lor și i-a limitat drepturile de a-și dezvolta relațiile cu soția și, respectiv, tatăl.

Dna Ivanțoc a suferit timp de peste 15 ani din cauza detenției arbitrare și a condițiilor de detenție ale soțului ei. Ea trebuia să se îngrijească în mod continuu de soțul ei, care era slăbit fizic, și, astfel, avea posibilități limitate de a-și găsi un serviciu permanent.

Dl Petrov reiterează că tatăl său a fost înțemnițat când el avea patru ani. El avea nouăsprezece ani când tatăl său a fost eliberat. În această perioadă, el și-a văzut tatăl doar de câteva ori, și de fiecare dată doar pentru o oră. Aceste întâlniri erau supravegheate. Faptul că el a crescut fără tată i-a cauzat o frustrare enormă.

146. Guvernul rus a declarat că reclamanții nu erau victime ale încălcării pretinse a drepturilor lor de către autoritățile Federației Ruse. Prin urmare, nicio compensație nu trebuie acordată reclamanților. În orice caz, ei consideră că pretențiile sunt excesive și nefondate.

147. Curtea reiterează că ea a constatat violări ale câtorva dispoziții ale Convenției de către Federația Rusă.

Ea a constatat că dl Ivanțoc și dl Popa au fost supuși unui tratament inuman și degradant contrar articolului 3 al Convenției, că ei au fost deținuți în mod arbitrar contrar articolului 5, că ei nu au beneficiat de un remediu efectiv, prevăzut de articolul 13 al Convenției. Mai mult, ea a constatat violarea articolului 8 al Convenției în privința celui de-al treilea și al patrulea reclamanți.

148. Curtea nu consideră că prejudiciul material pretins a fost unul considerabil, ea consideră că este rezonabil să presupună că reclamanții au suferit o pierdere a venitului lor și, cu siguranță, au fost angajate costuri care erau direct legate de violările constatate. De asemenea, Curtea ia în considerație faptul că în urma violărilor constatate, reclamanții au suferit în mod incontestabil un prejudiciu moral, care nu poate fi reparat doar prin simpla constatare a violării.

În consecință, trebuie de luat în considerație gravitatea violării prevederilor Convenției, ale căror victime au fost reclamanții, și, hotărând în mod echitabil, după cum prevede articolul 41 al Convenției, Curtea le acordă următoarele sume, plus orice sumă care poate fi percepută în calitate de taxă:

(a) dlui Andrei Ivanțoc și dlui Tudor Popa, fiecăruia, câte EUR 60,000 cu titlu de prejudiciu material și moral, care rezultă din violări ale articolelor 3, 5 și 13 ale Convenției;

(b) dnei Eudochia Ivanțoc și dlui Victor Petrov, fiecăruia, câte, EUR 20,000 cu titlu de prejudiciu moral, care rezultă din violarea articolului 8 al Convenției.

B. Costuri și cheltuieli

149. Prezentând probe documentare în sprijinul pretențiilor lor, reclamanții au pretins în total suma de EUR 5,240.4 cu titlu de costuri și cheltuieli asociate cu reprezentarea lor de către doi avocați după cum urmează: EUR 3,980.4 pentru dl Gribincea, și EUR 1,260 pentru dl Nagacevski.

150. Guvernul Republicii Moldova s-a opus acordării sumelor pretinse cu titlu de costuri și cheltuieli pe motiv că acestea erau excesive și nefondate.

151. Guvernul rus consideră că pretenția este excesivă din următoarele considerente: cauza nu era complexă, observațiile autorităților ruse nu erau numeroase, și, prin urmare, angajarea a doi avocați pentru a lucra la această cauză nu era justificată.

152. Curtea reiterează că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII, și *Boicenco v. Moldova*, nr. 41088/05, § 176, 11 iulie 2006). În conformitate cu articolul 60 § 2 al Regulamentului Curții, trebuie prezentată o listă detaliată a tuturor pretențiilor, în caz contrar Curtea poate să refuze pretenția în totalitate sau în parte.

153. Probele prezentate Curții arată că reprezentanții reclamanților, dl Gribincea și dl Nagacevski, au avut costuri și cheltuieli care se referă la chestiunile care constituie violări ale prevederilor Convenției.

Hotărând în mod echitabil, și luând în considerație munca care trebuia efectuată pentru a prezenta documentele și observațiile depuse în numele reclamanților, având în vedere că reprezentanții nu aveau posibilitatea să se întâlnească cu reclamanții în timpul detenției lor, Curtea acordă reclamanților sumele cerute, după cum urmează: pentru dl Gribincea - EUR 3,980.40 și pentru dl Nagacevski - EUR 1,260.

C. Dobânda

156. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA,

1. *Declară*, cu șase voturi contra unu, că Curtea are jurisdicția *ratione materiae* să examineze această cerere în ceea ce privește pretențiile reclamanților formulate începând cu 8 iulie 2004;
2. *Decide* în unanimitate să unească obiecția Guvernului cu fondul cauzei în ceea ce privește chestiunea *ratione personae*;
3. *Declară*, cu șase voturi contra unu, cererea admisibilă;
4. *Hotărăște*, cu șase voturi contra unu, că
 - (i) Moldova și-a onorat obligațiile sale pozitive de a asigura drepturile reclamanților garantate de Convenție, în privința faptelor denunțate începând cu iulie 2004;
 - (ii) în consecință, nu a fost o omisiune din partea Moldovei să asigure drepturile reclamanților garantate de articolele 3, 5, 8 și 13 ale Convenției, și, prin urmare, nu a avut lor nicio violare a acestor articole de către Moldova;

- (iii) obiecția Guvernului Republicii Moldova în ceea ce privește lipsa unui control efectiv asupra Transnistriei și, în consecință, întinderea responsabilității acestuia în temeiul Convenției pentru plângerile formulate;
5. *Hotărâște*, cu șase voturi contra unu, că reclamanții se aflau sub jurisdicția Federației Ruse în sensul articolului 1 al Convenției și, în consecință, *a respins* obiecția preliminară a Guvernului rus pe motivul compatibilității *ratione personae*;
 6. *Hotărâște*, cu șase voturi contra unu, că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește condițiile de detenție în care se aflau dl Ivanțoc și dl Tudor Popa până la eliberarea acestora;
 7. *Hotărâște*, cu șase voturi contra unu, că a avut loc o violare a articolului 5 al Convenției și o violare a articolului 13 al Convenției în ceea ce privește detenția dlui Ivanțoc și a dlui Popa și lipsa remediilor efective în această privință;
 8. *Hotărâște*, cu șase voturi contra unu, că a avut loc o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește drepturile reclamanților Eudochia Ivanțoc și Victor Petrov la respectarea vieții lor private și de familie, și la corespondență;
 9. *Hotărâște*, cu șase voturi contra unu, că Federația Rusă trebuie să plătească reclamanților, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume, plus orice taxă care poate fi percepută:
 - (a) dlui Andrei Ivanțoc și dlui Tudor Popa, fiecare, câte EUR 60,000 (șasezeci mii euro) cu titlu de prejudiciu material și moral;
 - (b) dne Eudochia Ivanțoc și dlui Victor Petrov, fiecare, câte EUR 20,000 (douăzeci mii euro) cu titlu de prejudiciu material și moral;
 - (c) reclamanților suma totală de EUR 5,240.4 (cinci mii două sute patruzeci euro și patruzeci de cenți) compusă din EUR 3,980.4 (trei mii nouă sute optzeci euro și patruzeci de cenți) pentru dl Gribincea și EUR 1,260 (o mie două sute șaiszeci euro) pentru dl Nagacevski;
 10. *Hotărâște*, cu șase voturi contra unu, că sumele indicate în punctul 9 de mai sus trebuie să fie convertite în valuta națională a țării de reședință a fiecărui reclamant, conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, și că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
 11. *Respinge* în unanimitate restul pretențiilor reclamanților cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și notificată în scris la 15 noiembrie 2011, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia separată a Judecătorului Kovler este anexată la această hotărâre.

NB
TLE

OPINIA DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI KOVLER

Regret că trebuie să-mi exprim dezacordul meu profund cu această hotărâre, la fel cum a fost în cazul hotărârii Marii Camere în cauza *Ilașcu and Others v. Moldova and Russia* ([GC], nr. 48787/99, 8 iulie 2004, ECHR 2004-VII).

Primul moment al dezacordului meu se referă la o chestiune procedurală. Spre deosebire de multe alte cauze „sensibile”, la 30 septembrie 2008, Camera a decis să examineze fondul cererii împreună cu admisibilitatea acesteia, înainte de intrare în vigoare la 1 iunie 2010 a Protocolului nr. 14 privind modificarea articolului 29 § 1 al Convenției. Chiar și acum articolul modificat prevede următoarele: „Decizia privind admisibilitate poate fi luată separat”. În cauza mai puțin problematică *Catan*, Camera a decis să separe aceste două chestiuni (*Catan and Others v. Moldova and Russia* (dec.), nr. 43370/04, 8252/05 și 18454/06, 15 iunie 2010).

Examinarea separată a chestiunii privind admisibilitatea a fost deosebit de importantă în această cauză. Consider că ambele argumente ale Guvernelor pârâte privind competența Curții *ratione materiae* de a examina această cerere sunt relevante (a se vedea §§ 69-72), cel mai important argument fiind faptul că Comitetul de Miniștri nu a finalizat deocamdată procedura de executare a hotărârii Curții în cauza *Ilașcu*. Rezoluția Intermediară 2007 (106) a Comitetului de Miniștri, la care face referință Camera în justificarea deciziei sale (§ 94), a suspendat (subliniat de către mine – A.K.) examinarea hotărârii *Ilașcu*, având scopul „de a o relua după examinarea finală a noii cereri” de către Curte. Prin urmare, Comitetul de Miniștri nu a decis să pună capăt examinării.

Camera ar fi putut să examineze mai atent cauzele precedente în care Curtea a decis că pretențiile privind executarea nesatisfăcătoare a hotărârilor sale nu țineau de competența sa *ratione materiae* (în special, *Lyons and Others v. the United Kingdom* (dec.), nr. 15227/93, ECHR 2003-IX; *Steck-Risch and Others v. Liechtenstein* (dec.), nr. 29061/08, 11 mai 2010; *Schelling v. Austria* (dec.), nr. 46128/07, 16 septembrie 2010; și *Kafkaris v. Cyprus* (nr.2) (dec.), nr. 9644/09, 21 iunie 2011). În schimb, Camera a ales să aplice criteriul dubios al „noii informații” (§ 86), preferând interpretarea în sens larg prerogativelor sale în temeiul articolului 32 al Convenției.

Cu această ocazie, voi face referință la declarația mea din opinia disidentă din cauza *Ilașcu* privind caracterul executoriu al hotărârii:

„Eu îmi dau seama de imposibilitatea obiectivă pentru cel de-al doilea stat pârât de a executa hotărârea Curții, neluând în considerație suveranitatea Republicii Moldova, în special, pentru a pune capăt detenției reclamanților (eu am votat „pentru” la punctul 22 al dispozitivului hotărârii în vederea tuturor acțiunilor posibile). Totuși, va fi mult mai dificil de a lua măsuri generale, așa cum solicită Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei. În hotărârea *Drozd and Janousek*, Curtea a declarat: „Convenția nu cere Părților Contractante să-și impună regulile sale statelor sau teritoriilor terțe” (hotărârea *Drozd and Janousek v. France and Spain*, hotărârea din 26 iunie 1992, Series A nr. 240, p. 34, § 110). Atunci când această declarație este tradusă în limbajul dreptului internațional, cu siguranță înseamnă că nici Convenția și nici orice alt text nu obligă statele semnatare să ia contramăsuri pentru a pune capăt detenției unui străin într-un stat străin - Declarația Organizației Națiunilor Unite cu privire la Inadmisibilitatea Intervenției și Imixtiunii în Afacerile Interne ale Statelor (Rezoluția 26/113 din 9 decembrie 1981) este încă în vigoare.”

În umila mea opinie, cauza este de asemenea inadmisibilă din cauza abuzului dreptului de a depune o cerere individuală din alt motiv decât cel folosit de către Guvernul Republicii Moldova (§ 70): unul din reprezentanții reclamanților, dl V. Nagavetschi, era Agentul Guvernamental al Republicii Moldova care în anii 1998-1999 a executat dispoziția fostului Ministru Justiției al Republicii Moldova „de a înainta o acțiune la ECHR din partea grupului Ilașcu” (a se vedea interviul cu dl Păduraru, „Moldova Azi”, 12 octombrie 2005 – Camera a fost informată despre acest fapt) și care a reprezentat Guvernul Republicii Moldova în examinarea cauzei *Ilașcu* ... (Este ciudat faptul că hotărârea Marii Camere din 8 iulie 2004 nu menționează în partea sa procedurală numele reprezentanților Guvernelor pârâte). Spre regretul meu, Camera nu a acordat atenția acestei inconsistențe flagrante.

Al doilea moment al dezacordului meu se referă la fondul cererii. Nu doresc să-mi repet toate argumentele din opinia disidentă din hotărârea *Ilașcu* – cu regret acestea sunt încă relevante pentru mine, deoarece Camera din nou a aplicat testul *Loizidou* într-o situație foarte diferită. Doresc doar să spun că prezentarea faptelor pe care Camera și-a întemeiat concluziile sale privind fondul cererii este și mai selectivă și subiectivă, decât în cauza *Ilașcu*. Spre exemplu, în interpretarea hotărârii Curții din 8 iulie 2004 prin acest text se poate citi: „Curtea a notat că până în anul 2001, autoritățile Republicii Moldova au luat diverse măsuri cu scopul de a elibera reclamanții și că în rezultat, dl Ilașcu a fost eliberat în mai 2001” (§ 10). Ceea ce este mai interesant este faptul că în hotărârea *Ilașcu* este scris negru pe alb că: „După eliberarea dlui Ilașcu, reprezentantul dlui Leșco a afirmat într-o scrisoare parvenită la Curte la 1 iunie 2001 că această eliberare ar fi fost datorată intervenției autorităților ruse pe lângă autoritățile transnistrene” (a se vedea, pentru mai multe detalii, § 283 al hotărârii *Ilașcu*). Mai mult, „În cadrul audierii din 6 iunie 2001, Guvernul Republicii Moldova a mulțumit celor care au contribuit la eliberarea dlui Ilașcu, în special Federației Ruse” (§ 284).

Această „noua prezentare” a faptelor consolidează concluziile Camerei, potrivit cărora Moldova este singura care a omis să-și respecte obligațiile sale pozitive pentru a asigura eliberarea primelor doi reclamanți (concluzia contestată de Guvernul României – a se vedea § 104). Camera chiar reiterează speculațiile hotărârii *Ilașcu* despre posibilitățile „unei puteri cum este Federația Rusă” și „puținul pe care îl putea face Moldova” (§ 108)! Măsurile autorităților Republicii Moldova, prezentate de Guvernul Republicii Moldova, erau limitate în mare parte la expedierea de scrisori (§ 24). Acest fapt era suficient pentru a convinge Camera că Republica Moldova a omis să protejeze drepturile reclamanților garantate de Convenție (§ 111). În mod ironic, în ziua pronunțării acestei hotărâri, mijloacele de informare în masă din toată lumea au anunțat despre eliberarea soldatului G. Shalit în urma eforturilor de peste cinci ani depuse de către statul Israel în vederea asigurării eliberării acestuia, în rezultatul folosirii tuturor mijloacelor posibile.

Las la o parte concluziile Curții privind „legătura continuă și neîntreruptă a responsabilității Federației Ruse pentru soarta reclamanților” (§ 115), ca urmare a „suportului” acordat de către aceasta regimului „RMN”. Mă tem că conexarea cauzelor individuale cu problemele globale geo-strategice va deveni un fel de practica a Curții, pericolul fiind ca rolul acesteia se va schimba dintr-un organ judiciar în cel al unui Consiliu European de Securitate.

În orice caz, J.-F. Flauss, un observator atent al jurisprudenței Curții, a argumentat că „realitatea istorică acceptată nu pare să necesite o careva protecție specială în baza

Convenției” (Flauss J.-F., „L’Histoire dans la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l’homme”, *Revue trimestrielle des droits de l’homme*, 2006, nr. 21-22, p. 17). Și după cum am observat chiar eu: „În ceea ce privește istoria, trebuie să o interpretăm cât de obiectiv posibil fără a deveni prizonierul acesteia” (Kovler A., „La Cour devant l’Histoire, l’Histoire devant la Cour ou Comment la Cour européenne ‘juge’ l’Histoire”, *La conscience des droits. Mélanges en l’honneur de Jean-Paul Costa*, Dalloz, 2011, p.p. 341-352).

Spre regret, după șapte ani, majoritatea a urmat modul de interpretare a istoriei trasat în prima hotărâre din 8 iulie 2004, folosind aceleași concluzii cu o excepție – achitând un stat suveran de toate obligațiile sale pozitive față de proprii săi cetățeni și acuzând un alt stat pentru „o violare agravantă”. Consider că acest fapt este cu adevărat îngrijorător.